

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
FILOZOFICKÁ FAKULTA

SROVNÁVACÍ ANALÝZA HOSPODÁŘSKÉHO VÝVOJE ČESKÉ
REPUBLIKY A SLOVENSKÉ REPUBLIKY V LETECH 2007–2010

Bakalářská práce

Autor: Karolína Walachová

Vedoucí práce: Ing. Jiří Klvač, CSc.

Olomouc 2011

Univerzita Palackého v Olomouci
Filozofická fakulta
Akademický rok: 2009/2010

Studijní program: Humanitní studia
Forma: Prezenční
Obor/komb.: Aplikovaná ekonomická studia - Žurnalistika (AE-ŽU)

Podklad pro zadání BAKALÁŘSKÉ práce studenta

PŘEDKLÁDÁ:	ADRESA	OSOBNÍ ČÍSLO
WALACHOVÁ Karolína	Sosnová 363, Třinec	F08652

TÉMA ČESKY:

Srovnávací analýza hospodářského vývoje České republiky a Slovenské republiky v letech 2007-2010

NÁZEV ANGLICKY:

A Comparative Analysis of Economic Development of the Czech Republic and the Slovak Republic from 2007 to 2010

VEDOUCÍ PRÁCE:

Ing. Jiří Klvač, CSc. - KAE

ZÁSADY PRO VYPRACOVÁNÍ:

Úvod práce bude věnován vysvětlení pojmů inflace, úroková míra, nezaměstnanost, HDP a konvergenčním kritériím. Další část práce bude zaměřena na hospodářský vývoj České republiky v letech 2007-2010. Následující část bude soustředěna na hospodářský vývoj Slovenské republiky od roku 2007 do roku 2010 (před a po vstupu do EMU). V závěru bude provedena komparace hospodářského vývoje České republiky (stát s vlastní měnou) a Slovenské republiky (eurozóna) v letech 2009 a 2010.

SEZNAM DOPORUČENÉ LITERATURY:

HOLMAN, R. Ekonomie. 2. vyd. Praha: C.H.Beck, 2002. 726 s. ISBN 80-7179-681-6
LACINA, L. a kol. Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii. Praha: C.H.Beck, 2007. 538 s. ISBN 978-80-7179-560-5
HELÍSEK, M. a kol. Vstup ČR do eurozóny, ERM II a kurzové konvergenční kritérium. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007. 172 s. ISBN 978-80-7408-000-5
www.czso.cz - webové stránky Českého statistického úřadu
www.statistics.sk - webové stránky Slovenského statistického úřadu
www.cnb.cz - webové stránky České národní banky
www.nbs.sk - webové stránky Slovenské národní banky
www.mfcr.cz - webové stránky Ministerstva financí České republiky
www.finance.gov.sk - webové stránky Ministerstva financí Slovenské republiky

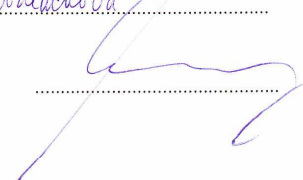
Podpis studenta:

Datum:

19.05.2010

Podpis vedoucího práce:

Datum:

19.05.2010

Prohlášení

Místopřísežně prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma: „Srovnávací analýza hospodářského vývoje České republiky a Slovenské republiky v letech 2007–2010" vypracovala samostatně pod odborným dohledem vedoucího bakalářské práce a uvedla jsem všechny použité podklady a literaturu.

V Olomouci dne

Podpis

Poděkování

Děkuji Ing. Jiřímu Klvačovi, CSc. za pomoc a cenné rady, které mi po dobu zpracování bakalářské práce poskytoval.

Obsah

Úvod.....	7
1 Vymezení základní terminologie důležité pro analýzu hospodářské situace	8
1.1 Inflace	8
1.1.1 Příčiny inflace.....	9
1.1.2 Měření inflace.....	9
1.1.3 Druhy inflace	10
1.1.4 Důsledky inflace	12
1.2 Nezaměstnanost.....	13
1.2.1 Míra nezaměstnanosti.....	13
1.2.2 Druhy nezaměstnanosti	14
1.2.3 Phillipsova křivka, Okunův zákon	15
1.3 Domácí produkt	17
1.3.1 Nominální domácí produkt, reálný domácí produkt	17
1.3.2 Hrubý domácí produkt, čistý domácí produkt.....	17
1.4 Konvergenční kritéria.....	19
1.4.1 Kritérium cenové stability	20
1.4.2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	21
1.4.3 Kritérium udržitelnosti veřejných financí	21
1.4.4 Kritérium stability měnového kurzu	22
2 Charakteristika hospodářské situace České republiky v letech 2007–2010	23
2.1 Plnění konvergenčních kritérií v letech 2007–2010	23
2.1.1 Kritérium cenové stability	24
2.1.2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	27
2.1.3 Kritérium udržitelnosti veřejných financí	27
2.1.4 Kritérium stability měnového kurzu	31
2.2 Hrubý domácí produkt v letech 2007–2010	34
2.3 Nezaměstnanost v letech 2007–2010	36

3 Charakteristika hospodářské situace Slovenské republiky v letech 2007–2010.....	39
3.1 Plnění konvergenčních kritérií v letech 2007–2010	39
3.1.1 Kritérium cenové stability	40
3.1.2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb	42
3.1.3 Kritérium udržitelnosti veřejných financí	43
3.1.4 Kritérium stability měnového kurzu	46
3.2 Hrubý domácí produkt v letech 2007–2010	47
3.3 Nezaměstnanost v letech 2007–2010	50
4 Komparace hospodářského vývoje České republiky a Slovenské republiky v letech 2007–2010	52
4.1 Rok 2007	52
4.2 Rok 2008	53
4.3 Rok 2009	55
4.4 Rok 2010	56
Závěr	58
Summary	60
Seznam pramenů a použité literatury.....	61
Seznam zkratk.....	66
Seznam grafů	67
Seznam tabulek.....	68

Úvod

Česká republika a Slovenská republika jsou země, které k sobě mají blízko historicky, geograficky, jazykově a mentálně. V minulosti tvořily jeden stát, který se ekonomicky vyvíjel jako celek. Definitivní rozdělení Československa na dvě samostatné země, které oficiálně proběhlo 1. ledna 1993, rozhodlo o tom, že nadále se bude každá země vyvíjet odděleně. Jedenáct let od rozpadu Československa podstoupily oba státy stejný krok a 1. května 2004 přistoupily k Evropské unii. Do budoucnosti se tak zavázaly, že co nejrychleji splní maastrichtská konvergenční kritéria nezbytná pro členství v Evropské měnové unii a k přijetí jednotné evropské měny. Každá země k tomuto cíli přistoupila jinak. Zatímco Slovenská republika přijala euro jako oficiální měnu v roce 2009, Česká republika v roce 2010 nadále používala českou korunu a přijetí eura v blízké době neplánovala.

V této práci budu porovnávat plnění konvergenčních kritérií Českou republikou a Slovenskou republikou. Tato kritéria vypovídají mnoho o stavu fiskální a monetární politiky země. Budu se také zabývat zvolenými makroekonomickými ukazateli, jakými jsou nezaměstnanost a hrubý domácí produkt.

Původně jsem se chtěla věnovat dalším makroekonomickým ukazatelům, úrokové míře, produktivitě práce aj., ale práce by dalece přesáhla požadovaný rozsah.

Cílem práce je zhodnotit a srovnat, jakým směrem se vyvíjely česká a slovenská ekonomika, a nalézt společný trend pro obě země. K dosažení cíle použiji metody analýzy, dedukce a komparace.

Vzhledem ke stanovenému cíli jsem rozdělila práci na čtyři kapitoly. V první kapitole budu charakterizovat makroekonomické pojmy a konvergenční kritéria. Ve druhé kapitole se budu věnovat hospodářskému vývoji České republiky v letech 2007–2010. Ve třetí kapitole se zaměřím na stejné období hospodářského vývoje Slovenské republiky. V poslední kapitole shrnu a srovnám zjištěné údaje o vývoji ČR a SR v jednotlivých letech.

1 Vymezení základní terminologie důležité pro analýzu hospodářské situace

Ukazatelů hospodářské situace státu existuje celá řada. Pokud bych se chtěla věnovat každému z nich, byla by tato práce mnohem obsáhlejší a podrobnější, než jak od začátku plánuji. Proto jsem zvolila pouze některé makroekonomické ukazatele hospodářské situace. Díky nim budu v dalších kapitolách hodnotit hospodářský vývoj České republiky (dále jen ČR) a Slovenské republiky (dále jen SR). Termíny inflace, hrubý domácí produkt (dále jen HDP) a nezaměstnanost definuji hned v úvodní kapitole, aby byly v dalších kapitolách srozumitelné. K základním termínům důležitým pro zhodnocení hospodářské situace připojuji také konvergenční kritéria, jejichž plnění je podmínkou pro přistoupení jednotlivých států do Evropské měnové unie (dále jen EMU).

1.1 Inflace

S termínem inflace se v dnešní době setkáváme téměř všude. Setkaly se s ní generace minulé a poznají ji i generace budoucí. Přestože mnozí lidé neznají přesný význam tohoto slova, většinou ho mají spojené s něčím negativním, pro ně nevýhodným. Platí nepsané pravidlo, že inflace je sociální a ekonomický nepřítel nás všech, protože díky ní se budeme mít hůře.

„Inflace označuje růst celkové cenové hladiny. Míra inflace je definována jako míra změny celkové hladiny ...“¹

Opakem inflace je deflace, která nastává při snižování cenové hladiny.

„Inflace je růst cen neboli zmenšování kupní síly peněz. Mějme přitom na paměti: inflace je zmenšování kupní síly peněz, nikoliv kupní síly lidí. Inflace zmenšuje množství zboží a služeb, které si můžeme koupit za peněžní jednotku Ale nezmenšuje množství zboží a služeb, které si můžeme koupit za náš důchod. Inflace totiž zvyšuje nejen ceny zboží

¹ SAMUELSON, P. A., NORDHAUS, W. D. *Ekonomie*, 18. vydání, Praha: NS Svoboda, 2010. s. 440.

a služeb, ale všechny ceny – tedy také mzdy, nájemné, úroky a ceny ostatních výrobních faktorů."²

1.1.1 Příčiny inflace

*„Inflace, stejně jako většina jevů v ekonomickém životě, má více příčin. Nejčastěji je považována za převážně peněžní jev, který je vyvolán tím, že tempo růstu množství peněz v ekonomice je rychlejší než tempo růstu reálného produktu (HDP).“*³

Pokud chceme zjistit příčiny vzniku inflace, je třeba se podrobněji zaměřit na určité jevy a ukazatele, které nám o jejím vzniku vypoví více. Z hlediska příčin, které inflaci vyvolávají, můžeme rozlišovat nákladovou a poptávkovou inflaci (viz v práci na s. 11).

1.1.2 Měření inflace

Aktuální informace o míře inflace v zemi jsou nezbytné pro správný chod ekonomiky každého státu. Bez změřené inflace by se snadno mohlo stát, že se na hrozící nebezpečí přijde příliš pozdě a následky pro ekonomiku země budou katastrofální. Proto je nutné průběžně zjišťovat míru inflace a podle toho plánovat jednotlivé kroky, které země podnikne pro co nejlepší ekonomické výsledky.

Jak uvádí Samuelson a Nordhaus⁴ míra inflace ukazuje změnu cenové hladiny. Je tedy nutné vědět, o co se jedná. Cenová hladina je zjišťována jako vážený průměr cen různých služeb a statků v ekonomice a vypočítává se pomocí cenových indexů.

Mezi hlavní cenové indexy patří index spotřebitelských cen, deflátor HDP a cenový index výrobců.

Jak uvádí Dyntarová a Poušek⁵ nejčastěji se inflace měří pomocí **indexu spotřebitelských cen** (dále jen CPI). Tento index zachycuje dopady inflace na domácnosti a na náklady na život. Pro zjištění dopadu na jednotlivé domácnosti byl zaveden spotřební koš, který obsahuje spotřebu průměrné domácnosti. Zahrnuje potravinářské

² HOLMAN, R. *Ekonomie*, Praha: C. H. Beck, 2002. s. 538.

³ JUREČKA, V. *Úvod do ekonomie*, Ostrava: VŠB - Technická univerzita, 2005. s. 77.

⁴ SAMUELSON, P. A., NORDHAUS, W. D. *Ekonomie 18. vydání*, Praha: NS Svoboda, 2010. s. 440.

⁵ DYN TAROVÁ, V., POUŠEK, L. *Základy makroekonomie*, Praha: ČVUT, 2008. s. 57.

a nepotravinářské zboží a služby (například náklady na bydlení, nákup motorových vozidel, zdravotnickou péči, nákup oblečení, zábavu aj.).

CPI = (Hodnota daného spotřebního koše v cenách běžného roku/Hodnota daného spotřebního koše v cenách základního období) · 100

Hodnotu daného koše vypočítáme tak, že množství každé služby nebo výrobku vynásobíme jeho cenou za dané období. Pokud ve výsledku hodnota indexu přesahuje 100, došlo ke vzestupu cenové hladiny a probíhá inflace.⁶ Pokud počítáme CPI například za roky X a Y a vyjde nám, že se rovná 1,18, znamená to, že roční inflace byla 18 %.

Dalším ukazatelem inflace je **deflátor HDP**. Jedná se o nejkomplexnější cenový index, protože zahrnuje ceny všech statků, ze kterých se HDP v dané zemi skládá. Díky němu zjistíme, jak se zvýšila cenová hladina oproti loňskému roku. Deflátor HDP vypočítáme tak, že HDP běžného roku oceníme cenami běžného roku a poté také cenami minulého roku. Poté HDP v cenách běžného roku dělíme HDP v cenách minulého roku a získáme deflátor HDP.⁷ Pokud počítáme deflátor HDP pro roky X a Y a získáme výsledek s hodnotou 1,085, zjistíme, že roční míra inflace byla 8,54 % (cenová hladina se mezi těmito dvěma roky zvýšila o 8,54 %).

Důležitým cenovým indexem je také **index cen výrobců** (dále jen PPI). Tento index ukazuje, jak působí inflace na konkurenceschopnost domácích výrobců v porovnání s výrobci zahraničními. Koš, který se využívá u tohoto indexu se liší od spotřebního koše využívaného při výpočtu CPI.⁸

1.1.3 Druhy inflace

At' se na inflaci díváme z jakéhokoliv úhlu a jakkoliv ji zkoumáme, vždy se jedná o negativní jev v ekonomice.

Jak uvádí Holman⁹ inflaci můžeme dělit podle příčiny jejího vzniku. Rozlišujeme pak dva druhy inflace: nákladovou (náklady tlačnou) a poptávkovou (poptávkou taženou).

⁶ JUREČKA, V. a kol. *Úvod do ekonomie*, Ostrava: VŠB - Technická univerzita, 2005. s. 80.

⁷ HOLMAN, R. *Ekonomie*, Praha: C. H. Beck, 2002. s. 540.

⁸ Tamtéž, s. 541.

⁹ Tamtéž, s. 546–552.

Nákladová a poptávková inflace se liší podle inflačního impulzu, který vedl k jejich vzniku. Je nutné rozlišovat mezi inflačním impulzem a akomodováním inflačního impulzu. Aby inflační impulzy vyústily v nabídkovou nebo poptávkovou inflaci, musí svou roli sehrát centrální banka tím, že je akomoduje růstem peněžní zásoby.

U **poptávkové inflace** dochází k inflačnímu impulzu tehdy, když se zvyšují některé složky agregátních výdajů (investic, státních výdajů, spotřeby aj.). Inflační impulz je ovšem vždy pouze impulzem, který sám o sobě k inflaci nestačí. Zvyšování složek agregátních výdajů není možné, pokud centrální banka státu nedovolí zvyšování peněžní zásoby. Když centrální banka reaguje na poptávku a zvýší peněžní zásoby, akomoduje inflační impulz a podporuje ho. Zvyšováním peněžní zásoby už nic nebrání ani poptávce, ani cenám v jejich růstu. A tedy nic nebrání ani inflaci.

Nákladová inflace je vyvolána nákladovými „šoky“. Impulzem pro tuto inflaci je zvýšení nákladů (mzdových nákladů, zvýšení ceny základní suroviny). Nákladový „šok“ není sám o sobě schopen vyvolat inflaci. S růstem nákladů je spojen negativní jev snižování produkce a s tím spojený růst nezaměstnanosti. Stejně jako u poptávkové inflace nestačí k vyvolání inflace pouhý impulz. Aby vznikla nákladová inflace, musí opět zasáhnout centrální banka tím, že akomoduje nákladové „šoky“ a zvýší peněžní zásoby.

„Rychlost tvoří jeden z prvků, které vysvětlují, jak je určitá inflace vnímána ekonomickými subjekty: toto vnímání je tím výraznější, čím je inflace silnější a zrychlenější. ... Rychlá inflace by byla pocíťována silněji než inflace trvající delší čas.“¹⁰

Jak uvádí Dyntarová a Poušek¹¹ inflaci je možné dělit podle tempa (rychlosti) růstu cenové hladiny. Z tohoto hlediska rozlišujeme inflaci plíživou, pádivou a hyperinflaci.

Inflace plíživá (mírná) je inflace, při které tempo růstu cenové hladiny nepřevyšuje tempo růstu výkonu ekonomiky. Při plíživé inflaci je nárůst cen malý a dá se předpovědět. V tomto typu nepřekračuje míra inflace 10 %.

Inflace pádivá je inflace, při níž je tempo růstu cenové hladiny vyšší než tempo růstu výkonu ekonomiky. Značně klesá kupní síla peněz, hospodářství země je vážně narušeno,

¹⁰ FLAMMANT, M. *Inflace*, Praha: HZ, 1995. s. 21.

¹¹ DYN TAROVÁ, V., POUŠEK, L. *Základy makroekonomie*, Praha: ČVUT, 2008. s. 58–59.

peníze velmi rychle ztrácí svou hodnotu. Při tomto typu dosahuje míra inflace hodnot 10 % až 1 000 %.

Hyperinflace je extrémním případem, kdy jsou peníze znehodnoceny, neplní některé své funkce a ztrácí svůj význam. Funkci peněz jako oběživa přejímají jiné statky a služby. Míra inflace překračuje 1 000 %. Hyperinflace se vyskytla například po první světové válce v Německu, v roce 1985 v Bolívii¹², ale také v Brazílii, Číně, Rusku a v jiných zemích.

Podle Jurečky¹³ je možné dělit inflaci podle toho, zda se projeví v cenovém růstu. Rozlišujeme pak inflaci otevřenou, potlačenou a skrytou.

Inflace otevřená (zjevná) se projevuje růstem cenové hladiny.

Inflace potlačená je inflace, při které je zpočátku cenový vzestup administrativně potlačen. Nakonec se navenek také projeví, protože jsou při ní ceny sice nižší, ale na trhu se vyskytuje nedostatek zboží a s tím související negativní jevy.

Inflace skrytá nebývá běžně postižená používanými cenovými indexy. Nastává tehdy, když statky ve spotřebním koši, potřebném pro výpočet cenového indexu, nejsou k dispozici a jsou nahrazovány statky dražšími.

1.1.4 Důsledky inflace

Mezi laiky i odborníky na ekonomii panuje shoda, že inflace není nic dobrého a pro všechny z nás představuje zlo. Mezi lidmi vyvolává starosti, strach a napětí.

Podle Holmana¹⁴ je nepříjemným důsledkem, který nastává s existencí inflace, přerozdělování bohatství. Na inflaci vydělávají ti, kteří jsou dlužníky nebo nájemci. Naopak věřitelé a pronajímatelé jsou v nevýhodě a prodělávají. Pro tento jev je prosté vysvětlení, a to takové, že inflace znehodnocuje peníze. K přerozdělování bohatství dochází pouze pokud jsou uzavřené dlouhodobé smlouvy a pokud se jedná o neočekávanou inflaci. U krátkodobých smluv by nedošlo k přerozdělování bohatství, protože by se vyjednaly nové podmínky a inflace by se ihned promítla do mezd, cen a úroků. U očekávané inflace by se inflace ještě před uzavřením smlouvy zakalkulovala do sjednaných mezd, cen a úroků. K přerozdělování by tak opět nedošlo. V důsledku

¹² Hyperinflace v Bolívii dosáhla hodnoty 11 000 %. To, co stálo na začátku roku jeden dolar, stálo na konci téhož roku 11 000 dolarů.

¹³ JUREČKA, V. a kol. *Úvod do ekonomie*, Ostrava: VŠB - Technická univerzita, 2005. s. 83.

¹⁴ HOLMAN, R. *Ekonomie*, Praha: C. H. Beck, 2002. s. 544–545.

těchto poznatků vyvolává inflace častější uzavírání krátkodobých smluv. Ty ale neposkytují účastníkům takovou jistotu jako smlouvy dlouhodobé. Zakalkulování očekávané inflace do mezd, cen a úroků přináší značné riziko. Je totiž nutné správné odhadnutí budoucí inflace. Pokud se inflace špatně odhadne, ztrácí buď majitelé firmy, nebo její zaměstnanci.

Podle Flammanta¹⁵ přináší inflace mnohé nevýhody. Během inflace se mění důchodové rozdělení. Důchody, které byly za cenové stability fixní (např. renty, penze), v době inflace poklesnou. Mění se vhodné využití různých výrobních zdrojů. Inflace je také doprovázena vážnými měnovými důsledky.

1.2 Nezaměstnanost

Kromě inflace je za další ekonomické zlo považována nezaměstnanost. Vyskytuje se na trhu práce a jedná se o problém, se kterým se může setkat v životě každý z nás. Každý člověk chce mít dobrou práci, aby si zajistil požadovanou životní úroveň. Ten, kdo si myslí, že má skvělou, stálou práci, je finančně zajištěný a nic se mu nemůže stát, je na omylu. Nikdo si nemůže být svou pracovní pozicí jistý a každého může potkat ten samý problém. Stane se nezaměstnaným.

Jak uvádí Holman¹⁶ je třeba rozlišovat mezi tím, kdo je nezaměstnaným a kdo je ekonomicky neaktivním. **Osobou ekonomicky neaktivní** může být student, který opustí práci a rozhodne se věnovat studiu, ve kterém ho finančně podporují rodiče. Další takovou osobou může být člověk, který se rozhodl jít do předčasného důchodu. **Nezaměstnaným** nazýváme pouze tu osobu, která nemá práci a nějakou si hledá. Nemá smysl, aby lidé, kteří nemají zájem získat práci, byli zahrnováni mezi nezaměstnané.

1.2.1 Míra nezaměstnanosti

O nezaměstnanosti se mluví na veřejnosti, ve školách, v médiích a vlastně všude, ať už mezi studenty nebo dospělými. Studenti se o toto téma zajímají, protože si jsou vědomi, že sami budou muset někdy nastoupit do zaměstnání, a proto chtějí vědět, jaká je v zemi nezaměstnanost a zda se musí o svou budoucnost obávat, nebo zda práci naleznou snadno. Dospělí se na nezaměstnanost dívají z jiného pohledu. Buď už práci mají a jsou

¹⁵ FLAMMANT, M. *Inflace*, Praha: HZ, 1995. s. 42–46.

¹⁶ HOLMAN, R. *Ekonomie*, Praha: C. H. Beck, 2002. s. 287.

rádi, že nepatří do uváděného procenta nezaměstnaných, a nebo tu pravou profesi teprve hledají, a proto jsou pro ně naměřené hodnoty důležité.

Pro výpočet míry nezaměstnanosti se používá vzorec:

$$u = U/(L+U),$$

kde u vyjadřuje míru nezaměstnanosti v procentech, U zastupuje počet nezaměstnaných a L vyjadřuje počet zaměstnaných.¹⁷

Nezaměstnaní lidé se hlásí na úřad práce. Tím, že se lidé nahlásí na úřad práce jako nezaměstnaní, získají výhody. Úřad jim pomůže nalézt novou vhodnou práci. Tím hlavním, proč se mnozí lidé hlásí na úřad práce, je získání podpory v nezaměstnanosti. Ovšem najdou se i takoví, kteří se na úřad práce nenahlásí, a tak nejsou údaje o nezaměstnanosti vždy přesné.

1.2.2 Druhy nezaměstnanosti

Podle Holmana¹⁸ můžeme rozlišit tři druhy nezaměstnanosti podle příčiny, které ji vyvolávají. Rozeznáváme frikční, strukturální a cyklickou nezaměstnanost.

Frikční nezaměstnanost nastává, když člověk opustí své dosavadní zaměstnání a hledá si nové místo ve stejném oboru. Nezaměstnaný člověk se obvykle brání přijetí hned první nabídky, protože očekává, že v jiné firmě získá lepší podmínky.

Strukturální nezaměstnanost vzniká v souvislosti se strukturálními změnami v ekonomice tím, že se některá odvětví zmenšují a jiná zvětšují. Dochází tak k tomu, že o některé profese zájem stoupá, o jiné naopak klesá. U lidí, kteří byli propuštěni a hledají si novou práci v nově rozvíjených oborech, je vyžadována rekvalifikace, což není pro každého snadné. Tyto změny mohou často vyvolat psychické problémy. Strukturální nezaměstnanost obvykle trvá déle než nezaměstnanost frikční a je přirozenou součástí ekonomiky každého státu.

Cyklická nezaměstnanost je projevem toho, že ekonomika prochází hospodářským poklesem a k nezaměstnanosti dochází téměř ve všech odvětvích. Lidé nemohou nalézt práci ani ve svém, ani v jiném oboru.

Podle Dyntarové a Pouška¹⁹ můžeme dělit nezaměstnanost na dobrovolnou a nedobrovolnou.

¹⁷ HOLMAN, R. *Ekonomie*, Praha: C. H. Beck, 2002. s. 287.

¹⁸ Tamtéž, s. 288–292.

Dobrovolná nezaměstnanost nastává, pokud je počet volných pracovních míst vyšší než počet uchazečů o zaměstnání, nebo pokud nezaměstnaný hledá práci za vyšší mzdu než jaká převažuje na trhu práce.

Nedobrovolná nezaměstnanost je opakem nezaměstnanosti dobrovolné a dochází k ní, když počet uchazečů o práci převyšuje nabídku pracovních míst, nebo pokud člověk požaduje mzdu, která na trhu práce převládá (nebo dokonce i nižší) a stejně práci nemůže nalézt.

Doba dobrovolné nezaměstnanosti je ovlivněna různými okolnostmi. Pokud člověk získá nízkou podporu při nezaměstnanosti, snaží co nejrychleji najít si jakoukoliv práci. Tato nezaměstnanost je pro člověka mnohem příjemnější než pro nedobrovolně nezaměstnaného. Vždy je horší situace, když člověk chce pracovat a je ochoten slevit ze svých nároků, a přesto se na trhu práce neprosadí. Pak může docházet ke ztrátě sebevědomí člověka nebo dokonce k depresím.

„Příčinou nedobrovolné nezaměstnanosti se může stát i uzákoněná minimální mzda.“²⁰

Pokud stát stanoví minimální mzdu, je zaměstnavatel povinen svému zaměstnanci vyplatit mzdu minimálně v částce stanovené zákonem. To může být často problém, protože méně kvalifikované profese mohou být ohodnoceny za výkon částkou mnohem nižší. Přestože by mnozí zaměstnanci byli ochotni dostávat za svůj pracovní výkon nižší finanční ohodnocení než jaké stanovuje zákon, zaměstnavatel na to nesmí přistoupit. Pokud je státem zvýšena minimální mzda, nemá zaměstnavatel na výběr a musí tuto částku vyplatit. V tom případě je velká pravděpodobnost, že ve firmě dojde k propouštění.

1.2.3 Phillipsova křivka, Okunův zákon

Phillipsova křivka

Novozéland'an A. W. Phillips zavedl křivku, která zobrazuje vztah mezi mzdovou inflací (růstem nominálních mezd) a mírou nezaměstnanosti. Mezi nezaměstnaností a růstem mezd existuje inverzní vztah, který je vysvětlen tím, že při nízké nezaměstnanosti

¹⁹ DYNAROVÁ, V., POUŠEK, L. *Základy makroekonomie*, Praha: ČVUT, 2008. s. 64.

²⁰ HOLMAN, R. *Ekonomie*, Praha: C. H. Beck, 2002. s. 298.

se zvyšuje konkurence zaměstnavatelů při hledání nových pracovníků nebo při snaze udržet si stávající zaměstnance. Při vyšší konkurenci zaměstnavatelů rostou mzdy. Naopak při vysoké konkurenci pracovníků, při které je vysoká nezaměstnanost, klesají mzdy.²¹

Původní Phillipsovu křivku upravili Američané Samuelson a Solow tím způsobem, že zobrazuje vztah mezi cenovou inflací (růstem cen) a mírou nezaměstnanosti. Do vzájemného vztahu²² dali cenu (p), produktivitu práce (n) a růst nominálních mezd (w), vše uvedeno v procentech. Tento vztah předpokládá, že podle toho, jak se zvyšují pracovní náklady, zvyšují firmy i ceny. Pracovní náklady se zvyšují v průměru podle toho, jak nominální mzdy předhánějí produktivitu práce. Pokud produktivita práce poroste například 5% tempem a nominální mzdy porostou 10% tempem, budou ceny růst 5% tempem.

V 60. letech minulého století se mnoho ekonomů díky upravené Phillipsově křivce, která místo mzdové inflace zobrazuje cenovou inflaci, domnívalo, že mezi inflací a nezaměstnaností existuje volba. Mysleli, že inflaci lze snížit tím, že se zvýší nezaměstnanost a naopak, že nezaměstnanost lze snížit zvýšením inflace. Domnívali se, že pokud se podaří správně odhadnout průběh Phillipsovy křivky, půjde různě kombinovat inflaci a nezaměstnanost. Zvolené kombinace by se dosáhlo nastavením určitého tempa růstu peněžní zásoby. Všechny tyto domněnky ovšem vyvrátila 70. léta, kdy americkou ekonomiku zasáhl současný růst inflace i nezaměstnanosti.²³

Okunův zákon

Americký ekonom Arthur Okun definoval skutečnost, že míra nezaměstnanosti souvisí s HDP. Okunův zákon se zaměřuje tedy na trh práce a trh se zbožím a službami, protože pokud klesá hospodářská aktivita, podniky nepřijímají nové zaměstnance, staré mnohdy propouštějí a tím stoupá nezaměstnanost.

„Okunův zákon uvádí, že pokles HDP o dvě procenta potencionálního produktu znamená nárůst nezaměstnanosti průměrně o jeden procentní bod.“²⁴

²¹ HOLMAN, R. *Ekonomie*, Praha: C. H. Beck, 2002. s. 556.

²² $p = w - n$

²³ Tamtéž, s. 557, 559.

²⁴ SAMUELSON, P. A., NORDHAUS, W. D. *Ekonomie 18. vydání*, Praha: NS Svoboda, 2007. s. 653.

1.3 Domácí produkt

„Domácí produkt je tok zboží a služeb, vyrobených na území určité země za určité období.“²⁵

Domácí produkt je důležitým ukazatelem, protože pomocí něj zjišťujeme, v jakém stavu se ekonomika daného státu nachází. Mnoho vypoví o životní úrovni ve státu, protože zahrnuje například potraviny, služby kosmetiček, domy, auta a mnohé další. Nejčastěji se uvádí roční domácí produkt. Vždy zahrnuje pouze nové statky, nikdy ne ty z let minulých. Je důležité rozlišovat domácí produkt na různé druhy, protože každý z nich odhaluje odlišná fakta.

1.3.1 Nominální domácí produkt, reálný domácí produkt

Rozdíl mezi nominálním a reálným domácím produktem je v cenách, v jakých ho uvádíme. Zatímco u nominálního domácího produktu uvádíme produkci v běžných cenách (ceny běžného roku), u reálného domácího produktu používáme produkci ve stálých cenách (ceny určitého minulého roku). Další rozdíl mezi těmito produkty je v tom, jaký ukazují růst. Zatímco nominální růst domácího produktu ukazuje růst produkce i cen, reálný růst domácího produktu zobrazuje jen růst produkce.²⁶

1.3.2 Hrubý domácí produkt, čistý domácí produkt

„HDP definujeme jako součet veškerých finálních výrobků a služeb (statků) vyprodukovaných za dané období výrobními faktory v dané zemi, bez ohledu na to, kdo tyto výrobní faktory vlastní.“²⁷

Jak uvádí Halásková²⁸ do HDP může být zahrnuta pouze položka, která splňuje základní požadavky, tedy zboží musí být vyrobeno v běžném období, prodáno na trhu a zároveň oceněno tržními cenami, přičemž v běžném období nesmí být znova prodáno.

²⁵ HOLMAN, R. *Ekonomie*, Praha: C. H. Beck, 2002. s. 423.

²⁶ Tamtéž, s. 427.

²⁷ HALÁSKOVÁ, R. *Základy ekonomie*, Ostrava: Ostravská univerzita, 2008. s. 139.

²⁸ Tamtéž, s. 140.

Jak uvádí Jurečka²⁹ k měření HDP bývají používány tři metody: výdajová, důchodová (příjmová) a metoda založená na sumarizaci hodnot přidaných zpracováním. Veličiny, které získáme výdajovou a příjmovou metodou jsou v zásadě stejné, protože co je pro jeden subjekt příjmem, je pro druhý subjekt nákladem.

a, Výdajová metoda měří hodnotu HDP sečtením konečného užití výrobků a služeb rezidentskými jednotkami (skutečná konečná spotřeba a tvorba hrubého kapitálu) a salda vývozu a dovozu výrobků a služeb.³⁰

$$\text{HDP} = \text{výdaje na konečnou spotřebu}^{31} + \text{tvorba hrubého kapitálu}^{32} + (\text{vývoz} - \text{dovoz výrobků a služeb})$$

b, Důchodová (příjmová) metoda vychází z důchodů (příjmů) ekonomických subjektů, které získávají za poskytnutí služeb výrobních faktorů. Odměny za služby výrobních faktorů jsou představovány mzdami (prací), úroky a zisky (kapitálem) a rentami (přírodními zdroji) a připadají vlastníkům těchto faktorů v podobě jejich důchodu. Součet důchodů vycházejících ze služeb výrobních faktorů se nazývá národní důchod a vypočítá se takto: Národní důchod = mzdy + úroky + zisky + renty + příjmy ze samozaměstnání.

Tato metoda výpočtu je komplikovanější. Musíme počítat s tím, že část ceny je tvořena nepřímými daněmi a je třeba vzít na vědomí také snižování hodnoty kapitálu, tedy odepisování (amortizaci). To vše je nutné zahrnout do výpočtu HDP důchodovou metodou.

$$\text{HDP} = \text{národní důchod} + \text{nepřímé daně} + \text{odpisy}$$

c, Metoda založená na sumarizaci hodnot přidaných zpracováním (odvětvová metoda) umožňuje spočítat HDP sečtením přidané hodnoty všech firem v ekonomice (získáme tak hodnotu všech finálních produktů).³³

Přestože je HDP nejdůležitější makroekonomickou veličinou, není možné zapomínat ani na čistý domácí produkt. Rozdíl mezi hrubým a čistým domácím produktem se nazývá opotřebení. Opotřebení se týká zboží dlouhodobé životnosti (praček, strojů, aut aj.). Opotřebování bývá občas složité vypočítat, protože se výrobky a služby neustále

²⁹ JUREČKA, V. *Úvod do ekonomie*, Ostrava: VŠB - Technická univerzita, 2005. s. 51–57.

³⁰ ČSÚ. *Hrubý domácí produkt (HDP)* [online]. cit. 2010-12-3. Dostupné z: [http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produkty_\(hdp\)](http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produkty_(hdp)).

³¹ Skutečná konečná spotřeba se odvozuje od naturálních sociálních transferů, od výdajů na konečnou spotřebu vlády, domácností a neziskových organizací sloužících domácnostem.

³² Tvorba hrubého kapitálu spojuje tvorbu hrubého fixního kapitálu (investice, rekonstrukce, modernizace aj.), změnu zásob a čisté pořízení cenností.

³³ JUREČKA, V. *Úvod do ekonomie*, Ostrava: VŠB - Technická univerzita, 2005, s. 51–57.

zlepšují. Nové výrobky a služby se zřídka dají srovnat s výrobky staršími, které bývají obměňovány. Opatření a zlepšení kvality bývají často spíše odhadovány, než přesně kalkulovány.³⁴

1.4 Konvergenční kritéria

S pojmem konvergenční kritéria se setkávají odborníci i laikové, je často debatou i mezi lidmi, kteří se ekonomikou příliš nezabývají a kteří si uvědomují, že by se jejich život se vstupem do Evropské měnové unie změnil. Ať už k lepšímu nebo k horšímu. Konvergenční kritéria jsou důležitým prvkem EMU a jsou v centru zájmu každého státu Evropské unie, který se chce stát členem měnové unie. Jejich plné znění bylo vypracováno v rámci Smlouvy o Evropské unii, známé jako Maastrichtská smlouva. Podkladem pro vypracování Maastrichtské smlouvy byla Delorova zpráva z roku 1989, která se zabývala nezbytnými podmínkami pro vybudování hospodářské a měnové unie. Zpráva zdůrazňovala, že využívání výhod vnitřního trhu je možné pouze se společnou měnou. Řada námětů z Delorovy zprávy byla převzata a použita v Maastrichtské smlouvě.

Po dlouhých jednáních, ústupcích a taktizování byla vytvořena Smlouva o Evropské unii, ve které byly vypracovány institucionální a právní rámce měnové unie. Smlouva o Evropské unii, známá jako Maastrichtská smlouva, se váže ke třem důležitým datům. Prvním je prosinec 1991, kdy byla na jednání Evropské rady v Maastrichtu dokončena jednání. Druhým důležitým datem je únor 1992, kdy byla slavnostně podepsána smlouva v Maastrichtu. Posledním důležitým mezníkem je listopad 1993, kdy smlouva nabyla účinnosti. Dominantní postavení v této smlouvě mělo budování a fungování EMU. Maastrichtská smlouva vymezila důležité obrysy měnové unie, které jsou shrnuty v následujících bodech:

- vytváření měnové unie bylo rozvrženo do tří stádií, zatímco každé mělo vlastní cíle a úkoly,
- nejpozdějším termínem vzniku měnové unie byl stanoven 1. leden 1999,
- byla ustanovena konvergenční kritéria, která byla nutnou podmínkou účasti v měnové unii,

³⁴ HOLMAN, R. *Ekonomie*, Praha: C. H. Beck, 2002, s. 425.

- byla uložena povinnost usilovat o členství v měnové unii, která platila pro všechny členy Společenství (Dánsko a Velká Británie si vyjednaly výjimku a tato povinnost pro ně neplatí dodnes),
- byla ustanovena institucionální podoba měnové unie pod vedením Evropské centrální banky.³⁵

Konvergenční kritéria rozlišujeme na monetární a fiskální. Monetární kritéria zahrnují kritérium cenové stability a kritérium dlouhodobých úrokových sazeb. Fiskální kritéria tvoří kritérium udržitelnosti veřejných financí.

1.4.1 Kritérium cenové stability

Jedním z kritérií, které musejí země, které chtějí vstoupit do EMU splnit, je dosažení cenové stability. Na stabilitu státu se nahlíží z hlediska inflace.

U kritéria cenové stability je důležité, zda „... členský stát vykazuje dlouhodobě udržitelnou cenovou stabilitu a průměrnou míru inflace měřenou v průběhu jednoho roku před provedeným šetřením, jež nepřekračuje o více než 1,5 procentního bodu míru inflace nejvýše tří členských států, které v oblasti cenové stability dosáhly nejlepších výsledků. Inflace se měří pomocí indexu spotřebitelských cen na srovnatelném základě s přihlédnutím k rozdílnému vymezení pojmů v jednotlivých členských státech.“³⁶

Mez, kterou nesmí míra inflace členského státu překročit, pokud chce země splnit kritérium cenové stability, se nazývá referenční hodnota kritéria.

Zavedení kritéria, které od států vyžaduje určitou míru inflace, bylo nezbytné, protože se tím členské země zavázaly, že budou v této oblasti usilovat o dosažení podobných hodnot. Zabraňuje se tak situaci, aby do EMU přistoupily dva státy, které upřednostňují zcela rozdílné míry inflace. Mohlo by se totiž stát, že země s nižší inflací, která do měnové unie přistoupí, na svém rozhodnutí trávila, protože druhá země s podstatně vyšší inflací zvýší inflaci celé měnové unie, čímž by bylo pro první zemi s nižší inflací její přistoupení nevýhodným. Toto kritérium tedy nutí každou zemi snižovat míru inflace. Někdy se ovšem neobejde tento krok negativnímu jevu, jakým je zvyšování nezaměstnanosti. Pokud ale chce země do EMU skutečně vstoupit, nezbyvá ji než

³⁵ DĚDEK, O. *Historie evropské měnové integrace*, Praha: C. H. Beck, 2008, s. 143–146, 151–152.

³⁶ Úřední věstník Evropské unie. *Protokol o kritériích konvergence* [online]. cit. 2010-12-4. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:310:0339:0340:CS:PDF>.

podstoupit desinflační proces i za tuto cenu, aby tím dala najevo, že souhlasí s jednotným přístupem všech členských států k inflaci.

1.4.2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Jak uvádí Lacina³⁷ kritérium dlouhodobých úrokových sazeb se vztahuje k požadavku, že v průběhu roku před šetřením nesměla průměrná dlouhodobá úroková míra přesahovat o více než dva procentní body úrokovou sazbu nejvýše třech členských států dosahujících nejlepší výsledky. Úroková sazba je zjišťována z dlouhodobých státních dluhopisů nebo podobných cenných papírů.

Stejně jako u předchozího kritéria je i v tomto případě dodržování nastavených hodnot nezbytné, protože kdyby se úrokové sazby členských států EMU příliš lišily, nastala by nerovnováha a docházelo by k přesunu kapitálu z jedné členské země do druhé, podle výhodnosti úrokových sazeb.

1.4.3 Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Jak uvádí Lacina³⁸ fiskální kritérium udržitelnosti veřejných financí zahrnuje požadavky na dodržení maximální přípustné velikosti vládního dluhu (referenční hodnota je stanovena na 60 % HDP) a udržení hodnoty vládního deficitu pod stanovenou referenční hodnotou 3 % HDP. Kritérium deficitu sektoru vládních institucí³⁹ (ústřední vládní instituce, národní vládní instituce, místní vládní instituce a fondy sociálního zabezpečení) se vztahuje spíše ke krátkodobému až střednědobému fiskálnímu vývoji. Kritérium vládního dluhu sleduje dlouhodobý vývoj.

Kritérium udržitelnosti veřejných financí je splněno pouze v tom případě, že není překročena referenční hodnota veřejného dluhu a zároveň veřejného deficitu. Pokud je splněna pouze jedna část vztahující se k veřejným financím, kritérium není splněno. Dodržování tohoto kritéria je velice důležité, protože země s vysokým veřejným dluhem se snadno může dostat do situace, kdy nebude schopna splácet své závazky.

³⁷ LACINA, L. *Měnová integrace*, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 227–228.

³⁸ Tamtéž, s. 229–230.

³⁹ Deficit (vládní schodek) nebo přebytek sektoru vládních institucí je v Maastrichtské smlouvě definován jako čistá výpůjčka nebo půjčka sektoru vládních institucí.

Jak uvádí Lacina⁴⁰ pokud se stane, že některá země nesplňuje požadavky, vykazuje nadměrný schodek veřejných financí k HDP nebo veřejné zadlužení k HDP a překračuje povolenou referenční hodnotu, vypracuje Evropská komise Zprávu. Může ji vypracovat i v tom případě, že některá země kritéria splňuje, ale komise u ní očekává možné riziko vzniku nadměrného schodku. Takové zemi vydá Rada ministrů hospodářství a financí (dále jen Rada ECOFIN) doporučení, aby schodek ve stanoveném termínu snížila pod stanovenou hranici 3 %.

1.4.4 Kritérium stability měnového kurzu

Pro splnění kritéria je nutné: „... *dodržování normálního flukтуаčního rozpětí stanoveného mechanismem směnných kurzů Evropského měnového systému po dobu alespoň dvou let, aniž by došlo k devalvací vůči měně jiného členského státu.*“⁴¹

Od roku 1993 je flukтуаční rozpětí nastavené na ± 15 %. Během členství v Evropském mechanismu směnných kurzů (dále jen ERM II) se ověřuje, zda je země schopná udržet stabilní kurz měny bez výrazného vychýlení.⁴² Cílem ERM II je připravit zemi na její členství a fungování v měnové unii. Většina zemí se snaží, aby doba setrvání v tomto mechanismu skutečně nepřekročila minimální požadovanou dobu, tedy dva roky, a aby ihned po splnění této lhůty mohla přijmout euro.⁴³

⁴⁰ LACINA, L. *Měnová integrace*, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 229–230.

⁴¹ Úřední věstník Evropské unie. *Protokol o kritériích konvergence* [online]. cit. 2010-12-4. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:310:0339:0340:CS:PDF>.

⁴² LACINA, L. *Měnová integrace*, Praha: C. H. Beck, 2007, s. 239–240.

⁴³ ČNB. *Národní plán zavedení eura v České republice, část III, slovník základních pojmů* [online]. cit. 2011-2-10. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/euro/download/Narodni_plan_zavedeni_eura_3.pdf.

2 Charakteristika hospodářské situace České republiky v letech 2007–2010

Druhou kapitolu věnuji hospodářskému vývoji České republiky v letech 2007–2010. Stav domácí ekonomiky poznamenala hypotéční krize v USA, která následně vyústila v krizi světovou. Tato situace se v ČR naplno projevila v letech 2008 a 2009, kdy způsobila zvýšenou nezaměstnanost, snížení exportu a další negativní jevy. Během uvedených čtyř let se ČR snažila splnit konvergenční kritéria a stát se členem EMU.

Přehledné statistiky o hospodářské situaci v ČR a o plnění maastrichtských kritérií uvádí společně s Českým statistickým úřadem (dále jen ČSÚ) Evropský statistický úřad (dále jen EUROSTAT), který je členem Evropské komise. Díky jednotnému vedení údajů umožňuje EUROSTAT srovnání makroekonomických a regionálních statistických dat všech členských zemích Evropské unie (dále jen EU). Tento úřad si žádá data nezjišťuje vlastní činností či vlastním měřením, ale přebírá je od národních statistických úřadů jednotlivých zemí, v případě ČR tedy od ČSÚ.

2.1 Plnění konvergenčních kritérií v letech 2007–2010

Česká republika oficiálně přistoupila k Evropské unii 1. května 2004. Tímto krokem se zavázala, že se bude snažit dodržovat stanovená konvergenční kritéria, jejichž plnění je nezbytným předpokladem pro přistoupení do EMU. Veškerou svou snahu tedy směřovala tímto směrem. Evropská unie nestanovila přesné datum, do kterého ČR musí splnit všechna čtyři konvergenční kritéria, přistoupit do měnové unie a přijmout jednotnou evropskou měnu – euro. ČR se snažila splnit podmínky co nejdříve, stát se členem eurozóny a získat výhody, s kterými bylo členství v EMU spojováno.

V každém roce vypracovalo Ministerstvo financí České republiky (dále jen MF ČR) ve spolupráci s Českou národní bankou (dále jen ČNB) zprávu o plnění Maastrichtských kritérií Českou republikou a vydalo doporučení do dalších let. Zpočátku byla složité splnit hlavně monetární kritéria (cenové stability a dlouhodobých úrokových sazeb), později se však stalo náročnějším plnění fiskálních kritérií (kritérium udržitelnosti veřejných financí).

2.1.1 Kritérium cenové stability

Jednou z podmínek vstupu do EMU je dodržení určité cenové stability, na kterou se nahlíží z hlediska inflace. Pro splnění kritéria je nutné udržet míru inflace pod požadovanou referenční hodnotou⁴⁴.

ČSÚ uvádí v průběhu roku měsíční hodnoty míry inflace, na konci roku je míra inflace vyjádřená přírůstkem průměrného ročního indexu spotřebitelských cen⁴⁵. Tento cenový index ukazuje, jaká procentní změna průměrné cenové hladiny proběhla za posledních 12 měsíců ve srovnání s 12 předchozími měsíci. S průběžnými informacemi o stavu inflace v zemi pracuje také EUROSTAT, který uvádí údaje prostřednictvím roční průměrné míry změny harmonizovaného indexu spotřebitelských cen (dále jen HICP). Pomocí jednotného vedení údajů o HICP, který je striktně vymezen metodickými pokyny, má EU u všech členských zemí přehled o stavu inflace. Může tak porovnávat míru inflace na mezinárodní úrovni a hodnotit plnění konvergenčních kritérií v jednotlivých letech.

Jsou rozdíly mezi údaji uváděnými prostřednictvím HICP a národních indexů. Rozdíl mezi HICP a CPI měřeným v ČR je znatelný. CPI nezachycuje, na rozdíl od HICP, tržby za nákupy cizinců. Oba údaje se liší o zhruba 0,1–0,2 procentního bodu.⁴⁶

Tabulka 1: Roční průměrná míra inflace (v %) v ČR v letech 2007–2010 podle harmonizovaného indexu spotřebitelských cen

Rok	2007	2008	2009	8/2010
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	1,3	2,6	0,0	0,4
Referenční hodnota kritéria	2,8	4,1	1,5	1,9
Česká republika	3,0	6,3	0,6	0,6 ⁴⁷

Zdroj: MF ČR. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou, 2010* [online]. cit. 2011-1-4.⁴⁸

⁴⁴ Viz v práci s. 20.

⁴⁵ Viz v práci s. 9.

⁴⁶ MF ČR. *Výkladový slovníček* [online]. cit. 2011-1-8. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/vyklad_slovník.html?PG=H.

⁴⁷ Na konci roku 2010 dosáhla ČR hodnoty 1,2. Zdroj: EUROSTAT.

⁴⁸ Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2010_pdf.pdf.

V letech 2005 a 2006 ČR kritérium plnila.

Údaje v tabulce ukazují, že v roce **2007** Česká republika už konvergenční kritérium cenové stability nesplnila. V uvedeném období se v ČR vystřídaly dva inflační cíle. Pro období let 2002–2005 stanovila ČNB inflační cíl⁴⁹ v rozmezí 3–5 % na počátku roku 2002 a 2–4 % ke konci roku 2005. Od 1. ledna 2006 vešel v platnost nový inflační cíl⁵⁰, který ČNB stanovila pro období 2006–2009 na hodnotu 3 %. Pro splnění inflačního cíle ČNB vyžadovala, aby se reálná hodnota nelišila od požadovaných 3 % o více než jeden procentní bod na obě strany. MF ČR předpokládalo, že při dosažení hodnoty 3 % bude kritérium cenové stability nadále plněno. ČNB nebyla tak optimistická a nesplnění kritéria předpokládala. Jako pravdivý se ukázal odhad ČNB. V roce 2007 byl inflační cíl splněn, konvergenční kritérium nikoli. ČNB očekávala ve výhledu pro rok 2008 inflaci 5 %⁵¹ a pravděpodobné nesplnění kritéria.

V roce **2008** míra inflace skutečně výrazně stoupla oproti předchozímu roku a dokonce překročila očekávanou hodnotou. S hodnotou 6,3 % ČR kritérium cenové stability výrazně nesplnila a zároveň také nedodržela inflační cíl. Příčinou tohoto prudkého výkyvu hodnoty inflace směrem nahoru byly proinflační šoky, které souvisely s reformou veřejných financí, harmonizací s právem EU a s nárůstem světových cen, které se stupňovaly již od roku 2007 zejména u potravin a ropy.⁵² Rok 2008 výrazně (slaběji i rok 2009) ovlivnil také růst regulovaných cen, zejména energie pro domácnosti (zemní plyn, elektřina, tepelná energie), která má největší váhu ve spotřebním koši z hlediska regulovaných cen, a regulovaného nájemného. Dalšími důležitými změnami, které vychýlily hodnotu směrem nahoru, bylo zvýšení snížené sazby DPH na 9 % z původních 5 %, zavedení poplatků ve zdravotnictví a ekologických daní u elektřiny, tepla a paliv.

⁴⁹ ČNB. *Stanovení inflačního cíle pro období 2002 – 2005* [online]. cit. 2011-1-7. s. 4. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategie_dokumenty/download/inflacni_cil_2002_05.pdf.

⁵⁰ ČNB. *Inflační cíl ČNB od ledna 2006* [online]. cit. 2011-1-3. s. 3. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategie_dokumenty/download/inflacni_cil_2006.pdf.

⁵¹ MF ČR. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou*, 2008 [online]. cit. 2010-12-10. s. 8. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2008.pdf.pdf.

⁵² Tamtéž, s. 10.

V lednu 2008 došlo i ke zvýšení spotřební daně u cigaret.⁵³ Prudký výkyv hodnoty inflace byl očekávaný, jednorázový a již na následující rok MF ČR a ČNB předpovídaly prudký pokles míry inflace a možné splnění konvergenčního kritéria.

Rok **2009** naplnil očekávání a míra inflace skutečně razantně klesla z 6,3 % na pouhých 0,6 %. ČR splnila konvergenční kritérium cenové stability, ale opět nesplnila inflační cíl. Prudce poklesly ceny energie (zejména ropy) a potravin, což souviselo s globální recesí. Zároveň odezněl šok z daňových změn. Během roku 2009 se v ČR naplno projevila krize na finančních trzích a nastala deflace.⁵⁴

Rok **2010** byl pro Českou republiku stejně příznivým jako rok předcházející. Přestože míra inflace mírně stoupla, ČR konvergenční kritérium splnila. K tomuto příznivému stavu přispěla absence jednorázových šoků, které zvýšily hodnotu inflace o dva roky dříve. Od 1. ledna 2010 vstoupil v platnost nový inflační cíl⁵⁵, který stanovoval snahu o dosažení hodnoty 2 %, přičemž by ideální reálná hodnota neměla být vyšší ani nižší o více než jeden procentní bod. Inflační cíl tedy nebyl splněn. V průběhu roku začaly opět mírně stoupat ceny v důsledku zavedení nových administrativních opatření, jakými bylo zvýšení spotřebních daní z lihu a piva, pohonných hmot a tabákových výrobků. Kromě administrativních opatření opět stoupaly ceny u potravin a energie. V neposlední řadě měl vliv na růst cen také slabší kurz české koruny k americkému dolaru.⁵⁶

Během sledovaných čtyř let se ČR ve dvou letech (2009, 2010) podařilo udržet míru inflace pod hranici referenční hodnoty, čímž bylo kritérium cenové stability splněno. V roce 2007 nebylo kritérium splněno těsně, v roce 2008 nastal výrazný výkyv hodnoty inflace směrem nahoru. Jednalo se ovšem o předpokládaný vývoj a o jednorázový šok, který již v následujícím roce odezněl. Inflační cíl byl splněn pouze v roce 2007.

⁵³ ČNB. *Vliv regulovaných cen a dalších administrativních opatření na inflaci v letech 2008 – 2009 a očekávání jejich dalšího vývoje* [online]. cit. 2011-2-5. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2009/2009_IV/Boxy_a_prilohy/zoi_IV_2009_box_II.html.

⁵⁴ MF ČR. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou*, 2008 [online]. cit. 2010-12-10. s. 8. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2008_pdf.pdf.

⁵⁵ ČNB. *Nový inflační cíl ČNB a změny v komunikaci měnové politiky* [online]. cit. 2011-2-6. s. 1. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/inflacni_cil_cnb_2010.pdf.

⁵⁶ MF ČR. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou*, 2008 [online]. cit. 2010-12-10. s. 9. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2008_pdf.pdf.

2.1.2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Jediné konvergenční kritérium, které Česká republika v období čtyř let vždy plnila, vychází z hodnot dlouhodobých úrokových sazeb. Během sledovaných let hodnota průměrných ročních úrokových sazeb stoupala, ale nikdy nepřekročila referenční hodnotu kritéria.

Tabulka 2: Dlouhodobé úrokové sazby (v %) v ČR v letech 2007–2010

Rok	2007	2008	2009	8/2010
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	4,4	4,2	3,9	4,0
Referenční hodnota kritéria	6,4	6,2	5,9	6,0
Česká republika	4,3	4,6	4,8	4,2 ⁵⁷

Zdroj: MF ČR. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, 2010* [online]. cit. 2011-1-4.⁵⁸

Na mírný nárůst hodnoty sazeb měly vliv inflační tlaky, které během těchto čtyř let nastaly. Pro pozitivní hodnotu sazeb byla důležitá důvěra na finančních trzích.

2.1.3 Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Splnění uvedeného fiskálního kritéria je pro zemi náročné, neboť ho tvoří dvě dílčí hodnocení: vládní deficit a vládní dluh. Kritérium udržitelnosti veřejných financí je splněné teprve tehdy, když obě oblasti vykážou pozitivní výsledky a nepřekročí referenční hodnotu kritéria⁵⁹. Jedná se o kritérium, jehož nesplnění má pro ČR přímý následek. Zatímco neplnění ostatních kritérií znamená pro ČR pouze nemožnost vstoupit do EMU, neplnění tohoto kritéria má za následek to, že Evropská komise vypracuje Zprávu a země se dostane do procedury při nadměrném schodku. Taková situace nastala v ČR v roce 2004 kvůli neuspokojivým výsledkům v oblasti vládního deficitu.

⁵⁷ Na konci roku dosáhla ČR hodnoty 3,9. Zdroj: EUROSTAT.

⁵⁸ Dostupné z:
http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2010_pdf.pdf.

⁵⁹ Viz v práci s. 21.

S plněním kritéria vládního dluhu neměla ČR v uvedených čtyřech letech problémy, ovšem s kritériem vládního deficitu ano. Tento nepoměr způsobil to, že i kdyby se ČR chtěla stát členem EMU, nemohla by, neboť toto kritérium nesplňovala. Požadované je totiž plnění kritéria vládního deficitu a kritéria vládního dluhu zároveň, což se v ani jednom z uvedených let nepodařilo.

Údaje o výši vládního deficitu a dluhu jsou uváděny pomocí metodiky EUROSTATu ESA95 nebo pomocí metodiky Mezinárodního měnového fondu (dále jen MMF) GFS 1986 nebo GFS 2001⁶⁰. V ČR je za údaje metodikou GFS zodpovědné MF ČR, za metodiku ESA naopak ČSÚ. V této práci uvádím údaje pomocí metodiky ESA95.

a, Kritérium vládního deficitu

ČR se nedařilo plnit tuto část kritéria udržitelnosti veřejných financí již před rokem 2004, kdy pravidelně překračovala referenční hodnotu 3 % (v roce 2001 dosáhl deficit hodnoty 5,6 %, v roce 2002 6,8 % a v roce 2003 6,6 %⁶¹). Evropská komise proto zakročila, zahrnuje ČR do procesu při nadměrném schodku a pro roky 2004 - 2008 vypracovala Rada ECOFIN taková doporučení, aby ČR mohla ke konci posledního roku snížit vládní schodek pod 3 % HDP a proceduru ukončit. V průběhu účasti v proceduře byla pravidelně a přísně kontrolována fiskální politika země. Přestože v roce 2004 dosáhla ČR požadované hodnoty 3 %⁶², ukázalo se, že se jednalo o výjimečný stav, který nebyl dlouhodobě udržitelný. Již následujícího roku byla referenční hodnota opět překročena. Navíc v návrhu rozpočtu na rok 2007 a ve střednědobém výhledu na roky 2008 a 2009 již bylo zřetelně viditelné, že plánované snížení deficitu pod referenční hranici se do konce roku 2008 nepodaří, a že ČR porušuje také další doporučení, která ji měla pomoci ke snížení deficitu. V červenci roku 2007 při hodnocení konvergenčních kritérií nebyla Rada ECOFIN spokojená s průběžnými výsledky ČR a neshledala nápravu nadměrného schodku jako dostatečnou. 9. října 2007 vydala Rada nové doporučení a to takové, které mělo ČR znovu pomoci zmírnit nadměrný schodek veřejných financí a ukončit působení

⁶⁰ Rozdíl mezi metodikou EUROSTATU a MMF je v rozdílném vymezení vládního sektoru a ve vedení účetnictví. Zatímco metodika ESA95 se věnuje podvojnému účetnictví, a tedy také závazkům a pohledávkám, GFS 1986/2001 zkoumá pouze jednoduché účetnictví, tedy pouze peněžní toky.

⁶¹ Obecná databáze Eurostatu (česká verze). *Deficit a přebytek sektoru vládních institucí* [online]. cit. 2011-1-3. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/ode/tab/teina200.htm>.

⁶² Tamtéž.

v proceduře k již výše zmiňovanému datu, tedy ke konci roku 2008.⁶³ Po novém doporučení se stav ve fiskální politice zlepšil a ČR v červnu 2008 ukončila svou účast v proceduře při nadměrném schodku.

Tabulka 3: Deficit (saldo) sektoru vládních institucí (v % HDP) v ČR v letech 2007–2010

Rok	2007	2008	2009	2010
Referenční hodnota kritéria	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Česká republika	-0,7	-2,7	-5,8	-4,7

Zdroj: ČSÚ. *Notifikace vládního deficitu a dluhu* [online]. cit. 2011-4-1.⁶⁴

Uspokojivý stav českého vládního deficitu netrval dlouho. V souvislosti se zhoršením situace na domácích finančních trzích v letech 2008–2009 a s výpadkem daňových příjmů se vládní deficit v roce 2009 výrazně zvýšil a ČR nebyla schopna udržet stav deficitu dlouhodobě na nebo pod úrovni požadované referenční hodnoty 3 %. Rada ECOFIN nebyla s vykazovanými výsledky spokojena a v závěru roku 2009 zařadila ČR opět do procedury při nadměrném schodku⁶⁵, ve které se nacházela i v roce 2010, ve kterém opět výrazně překročila požadovanou hodnotu.

Česká republika byla ve sledovaném období vázána Paktem stability a růstu, který se snaží přimět země k fiskální kázni, z čehož pro ČR vyplývala povinnost do roku 2012 dosáhnout strukturálního deficitu (očištěného o vliv hospodářského cyklu) vládních institucí ve výši 1 % HDP. Ovšem za stavu, v jakém se nacházel fiskální vývoj ČR v letech 2007–2010, bylo zřejmé, že země nesměruje ke splnění tohoto cíle. Ve zprávě⁶⁶ z roku 2010 uvádí MF ČR, že v mezním roce 2012 nemůže ČR této hodnoty dosáhnout. Při zachování postupného snižování deficitu se předpokládá splnění hodnoty 1 % HDP teprve v roce 2017.

⁶³ MF ČR. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou*, 2007 [online]. cit. 2010-12-10. s. 9 - 11. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2007_akt21032008_pdf.pdf.

⁶⁴ Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/notifikace_vladniho_deficitu_a_dluhu_20110401.

⁶⁵ MF ČR. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou*, 2010 [online]. cit. 2011-1-4. s. 10. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2010_pdf.pdf.

⁶⁶ Tamtéž, s. 11.

b, Kritérium vládního dluhu

Kritérium vládního dluhu plnila ČR s výrazně menšími problémy než kritérium vládního deficitu. V celém sledovaném období ČR tuto část kritéria udržitelnosti veřejných financí udržela pod referenční hodnotou.

Tabulka 4: Vládní dluh (v % HDP) v ČR v letech 2007–2010

Rok	2007	2008	2009	2010
Referenční hodnota kritéria	60,0	60,0	60,0	60,0
Česká republika	29,0	30,0	35,3	38,5

Zdroj: ČSÚ. *Notifikace vládního deficitu a dluhu* [online]. cit. 2011-4-1.⁶⁷

V roce 2007 nárůst vládního dluhu oproti vývoji v předchozích letech zpomalil a po čtyřech letech poklesl na 29 % HDP.⁶⁸ Největší část dluhu tvořil deficit státního rozpočtu. V následujících letech hodnota dluhu mírně rostla v souvislosti se začínající a poté probíhající finanční krizí, ale nikdy se hodnota dluhu výrazně nepřiblížila referenční hodnotě 60 %. Zejména mezi roky 2008 a 2009 došlo k výraznému nárůstu dluhu, což souviselo s nárůstem deficitu vládního sektoru a s pomalým růstem nominálního HDP.⁶⁹

⁶⁷ Dostupné z:

http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/notifikace_vladniho_deficitu_a_dluhu_20110401.

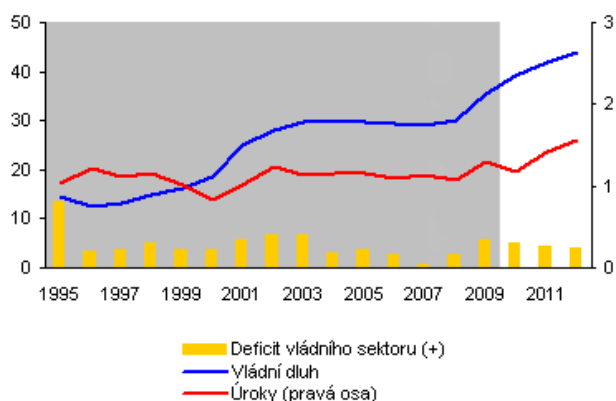
⁶⁸ EUROSTAT. *General government gross debt* [online]. cit. 2011-1-6. Dostupné z:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=teina220&tableSelection=2>.

⁶⁹ ČNB. *Prognóza vládního dluhu, dluhové služby a citlivostní analýzy* [online]. cit. 2011-3-30. Dostupné z:

http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2011/2011_I/boxy_a_prilohy/zoj_I_2011_box_I.html.

Graf 1: Vývoj deficitu vládního sektoru a vládního dluhu ČR (v % nominálního HDP) v letech 1995–2009, výhled pro roky 2010, 2011

Zdroj: ČNB. *Prognóza vládního dluhu, dluhové služby a citlivostní analýzy* [online]. cit. 2011-3-30.⁷⁰

Z grafu je vidět, že v roce 2007 se vládní dluh stabilizoval a mírně poklesl. Od roku 2008, kdy zadlužení neustále stouvalo, se nepodařilo tento trend zastavit a dluh se vysokým tempem neustále zvyšoval. Deficit vládního sektoru také v roce 2007 klesl. Od té doby však vykazoval stoupající tendenci.

2.1.4 Kritérium stability měnového kurzu

Kontrola dodržování kritéria stability měnového kurzu probíhá až od doby, kdy se země stane členem ERM II⁷¹ na minimálně dva roky. V průběhu členství nesmí dojít k devalvaci měny.

Česká republika nestrávila v tomto mechanismu ani jeden rok, a proto nebylo možné stanovit centrální paritu k jednotné evropské měně. Na doporučení⁷² ČNB a MF ČR nežádala ČR v průběhu let 2007–2010 o přistoupení do ERM II, protože země nebyla k takovému kroku dostatečně připravena. Pro srovnání a kontrolu potenciálního plnění kritéria byla používána hypotetická centrální parita. Před rokem 2007 kolísala kurz koruny k euru méně než ve vymezeném pásmu $\pm 15\%$.

⁷⁰ Dostupné z:

http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2011/2011_I/boxy_a_prilohy/zoi_I_2011_box_I.html.

⁷¹ Viz v práci s. 22.

⁷² MF ČR. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou*. 2007, 2008, 2009, 2010.

Graf 2: Nominální měnový kurz CZK/EUR v letech 2005–2009

Zdroj: MF ČR. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou, 2009* [online]. cit. 2010-12-10.⁷³

Pozn.: Centrální parita je uváděná jako průměrná hodnota kurzu CZK/EUR v letech 2006 – 2008.

V letech 2007 a 2008 pokračovala koruna v nastoleném trendu z minulých let a nadále vůči euru posilovala. V těchto dvou letech navíc nastala situace, která se dříve neobjevila a to taková, že v průběhu dvou let po sobě došlo k posílení o více než 15 %. V letech 2008 a 2009 se projevila krize na světových finančních trzích i v ČR, a tak bylo těžké odhadnout a přesně předpovědět, jak se bude kurz dále vyvíjet a zda nenastanou velké výkyvy, které překročí flukтуаční rozpětí ± 15 %. Od roku 2008 docházelo k oboustrannému kolísání kurzu koruny a eura.⁷⁴ Do 2. poloviny roku 2008 koruna stále posilovala a nevykazovala výraznější výkyvy. Ve druhé polovině roku ovšem začala koruna vůči euru oslabovat a tato situace pokračovala až do března 2009, kdy opět zaznamenala koruna mírné posílení. Od července 2008 do února 2009 dosáhl rozsah deprecie 23 %⁷⁵, což znamenalo, že pokud by ČR již byla členem ERM II, kritérium stability měnového kurzu by s velkou pravděpodobností nebylo plněno. Roky 2008 a 2009 přinesly také negativní pohled zahraničních investorů na domácí trh, což značně ovlivnilo situaci.

⁷³ Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2009_pdf.pdf.

⁷⁴ MF ČR. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou, 2008* [online]. cit. 2010-12-10. s. 13. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2008_pdf.pdf.

⁷⁵ MF ČR. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou, 2010* [online]. cit. 2011-1-4. s. 13. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2010_pdf.pdf.

Graf 3: Nominální měnový kurz CZK/EUR v letech 2006–2010

Zdroj: MF ČR. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou, 2010* [online]. cit. 2011-1-4.⁷⁶

Pozn.: Centrální parita (tučně červená linka) uvádí průměrnou hodnotu kurzu CZK/EUR v prvním čtvrtletí roku 2008.

Z grafu, v němž je naznačena potencionální centrální parita kurzu české koruny k euru za první čtvrtletí roku 2008, je vidět, jaký kurz by předcházel možnému vstupu ČR do ERM II ve druhém čtvrtletí stejného roku. Pokud by země vstoupila v uvedeném období do tohoto procesu, musela by po dobu minimálně dvou let dodržet kurz CZK/EUR ve flukтуаčním rozpětí $\pm 15\%$. Na počátku roku 2009 bylo překročeno pásmo $\pm 15\%$ centrální parity⁷⁷, což by znamenalo překročení povolené hranice a nesplnění požadavku dvou let bez překročení nastaveného rozpětí. V roce 2010 začala odeznívat krize na finančních trzích a nedůvěra zahraničních investorů v domácí trh začala opadat. V roce 2010 nadále posilovala koruna vůči euru, stejně jako v předchozím roce.

⁷⁶ Dostupné z:

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2010_pdf.pdf.

⁷⁷ MF ČR. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladění ČR s eurozónou, 2009* [online]. cit. 2010-12-10. s. 4. Dostupné z:

http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2009_pdf.pdf.

2.2 Hrubý domácí produkt v letech 2007–2010

V průběhu let se neustále měnila struktura složek, které měly hlavní podíl na HDP. Prvním významným obdobím, které změnilo strukturu HDP v zemi, byl počátek 90. let minulého století, kdy v tehdejší Československé republice probíhaly rozsáhlé změny. Koncem roku 1989 došlo k osamostatnění od Východního bloku a v roce 1993 ke vzniku samostatné České republiky a Slovenské republiky. Nastala liberalizace cen, zvýšená poptávka po zboží a službách a byl uvolněn zahraniční obchod. Nejvýznamnější podíl na struktuře HDP tvořily na počátku 90. let investice. Budovaly se nové továrny potřebné k výrobě strojů a zařízení a tento trend pokračoval i v dalších letech. Když ustala doba masivních investic, nastala doba, kdy byl dostatek vyrobeného zboží připravený na odbyt. Nastal tedy mohutný rozmach exportu, který tvořil hlavní složku HDP. Příznivý stav exportu, výroby a další okolnosti způsobily, že mezi léty 2001 a 2002 začaly v zemi výrazně růst mzdy. V takové situaci musel neodmyslitelně následovat jiný očekávaný trend. V dobách, kdy mají lidé dostatek peněz a mají možnost utrácet, utrácí. A tak se zvyšováním exportu a růstem mezd získala spotřeba domácností výrazný podíl na HDP. Tento trend pokračoval s rostoucí tendencí až do roku 2009, kdy negativní hospodářský vývoj přinutil lidi uskomnit se a snížit svou spotřebu. Nejednalo se pouze o snížení této části struktury HDP, ale značně poklesly také investice a export. Nepříznivá doba se dotkla téměř všech odvětví, která jsou spolu velmi těsně provázána, a domácností.

Tabulka 5: Míra růstu reálného HDP (v %) v ČR, EU a eurozóně v letech 2007–2010

Rok	2007	2008	2009	2010
EU	3,0	0,5	-4,2	1,8
Eurozóna	2,8	0,4	-4,1	1,7
ČR	6,1	2,5	-4,1	2,4 ⁷⁸

Zdroj: EUROSTAT. *Real GDP growth rate* [online]. cit. 2011-2-27.⁷⁹

Pozn.: Roční míra růstu objemu HDP uvádí procentní změnu oproti předchozímu roku. Růst objemu je počítán v cenách předchozího roku.

⁷⁸ Předpokládaná hodnota HDP pro rok 2010 podle EUROSTATU.

⁷⁹ Dostupné z:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsieb020>

Na počátku roku **2007** vykazovala ČR vysoký růst HDP, který souvisel s příznivou hospodářskou situací. V uvedeném roce zaznamenaly výdaje na spotřebu domácností meziroční přírůstek (sezónně očištěný) 4,8 %. Tvorba hrubého kapitálu vzrostla o 9,3 %.

Do výsledku roku **2008** se promítla nepříznivá situace na světových trzích, která narušila také chod domácí ekonomiky.

V roce **2009** vykazovala ČR pokles reálného HDP u všech svých složek. Nejvýrazněji se nepříznivá situace projevila na tvorbě hrubého kapitálu a na exportu, jehož pokles souvisel s hospodářskou recesí v cílových zemích. Tento negativní vývoj začal postupně odeznívat v následujícím roce.

Pro rok **2010** se očekávalo opět pomalé zvyšování reálného HDP až na hodnotu 2,4 %⁸⁰.

Za období čtyř let kolísaly hodnoty reálného HDP jak v ČR, tak v celé EU a eurozóně, neboť tyto oblast jsou těsně provázány.

Tabulka 6: HDP na obyvatele v paritě kupní síly (PPS) v ČR, EU a eurozóně v letech 2007–2009

Rok	2007	2008	2009
EU	100	100	100
Eurozóna	109	109	109
ČR	80	81	82

Zdroj: EUROSTAT. *GDP per capita in PPS* [online]. cit. 2011-3-2.⁸¹

Pozn.: Uvedené hodnoty HDP na obyvatele jsou v relaci k průměru EU27, která se rovná 100.

Údaje jsou uvedeny ve standardu kupní síly, tedy společné měně.

Zatímco v eurozóně byla hodnota HDP na jednoho obyvatele ve všech třech letech vyšší než v Evropské unii, v České republice tato situace ani jednou nenastala a HDP bylo vždy nižší než průměrné HDP EU.

⁸⁰ ČNB. *Zpráva o inflaci – IV/2010 (Tabulka klíčových makroekonomických indikátorů)* [online]. cit. 2011-1-6. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2010/2010_IV/index.html.

⁸¹ Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsieb010>.

2.3 Nezaměstnanost v letech 2007–2010

Negativní sociální jev, kterým nezaměstnanost beze sporu je, ovlivňuje životy všech na světě a ČR není výjimkou.

Údaje o nezaměstnanosti v ČR uvádí Ministerstvo práce a sociálních věcí (dále jen MPSV), ČSÚ a EUROSTAT. Zatímco MPSV uvádí údaje o registrované míře nezaměstnanosti⁸², EUROSTAT uvádí údaje o obecné míře nezaměstnanosti⁸³ pomocí metodiky ILO⁸⁴.

Tabulka 7: Průměrná registrovaná míra nezaměstnanosti (v %) v ČR v letech 2007–2010

Rok	2007	2008	2009	2010
ČR	6,6	5,4	8,0	9,0

Zdroj: MPSV. *Statistiky nezaměstnanosti, vývoj od července 2004* [online]. cit. 2011-3-30.⁸⁵

Tabulka 8: Obecná míra nezaměstnanosti (v %) v ČR v letech 2007–2010

Rok	2007	2008	2009	2010
ČR	5,3	4,4	6,7	7,4

Zdroj: Obecná databáze Eurostatu (česká verze). *Míra nezaměstnanosti* [online]. cit. 2011-2-3.⁸⁶

⁸² Registrovaná míra nezaměstnanosti se počítá jako podíl počtu dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání (čitatel) a součtu zaměstnaných, počtu pracujících cizinců a počtu dosažitelných neumístěných uchazečů o zaměstnání (jmenovatel). Údaje jsou počítány za posledních 12 měsíců jako klouzavé průměry a jsou uváděny v %.

⁸³ Obecná míra nezaměstnanosti se počítá jako podíl počtu nezaměstnaných (čitatel) na celkové pracovní síle (jmenovatel). Je uváděna v %.

⁸⁴ International Labour Organization (= International Labour Organization) je specializovanou organizací OSN, jejíž cílem je zlepšení pracovních a životních podmínek pomocí přijímání mezinárodních pracovních úmluv a doporučení stanovujících minimální standardy (např. v oblastech jako jsou mzdy, pracovní doba, podmínky zaměstnání a sociální jistoty).

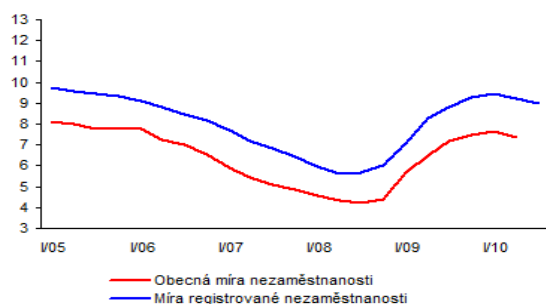
⁸⁵ Dostupné z:

http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/vyvoj_od_072004/?_piref37_240420_37_240419_240419.statse=2000000000011&_piref37_240420_37_240419_240419.statse=2000000000017&_piref37_240420_37_240419_240419.send=send&_piref37_240420_37_240419_240419.stat=2000000000018&_piref37_240420_37_240419_240419.obdobi=B&_piref37_240420_37_240419_240419.uzemi=1000&ok=Vybrat.

⁸⁶ Dostupné z: <http://apl.czso.cz/ode/tab/tciem110.htm>.

Údaje uváděné MPSV a EUROSTATem se sice lišily, ale vždy vykazovaly v daném roce shodnou rostoucí nebo klesající nezaměstnanost. V jednotlivých letech se úroveň nezaměstnanosti měnila nejen podle aktuálního stavu domácí ekonomiky, ale také podle období, v jakém byla sledována. V minulosti platilo, a sledované období čtyř let nebylo výjimkou, že nezaměstnanost pravidelně klesá v období od dubna do října (někdy až do listopadu), kdy roste nabídka pracovních míst a klesá počet nezaměstnaných lidí v souvislosti se sezónními pracemi. Tento trend úbytku nezaměstnaných ovšem není nikdy trvalý a s poklesem nabídky sezónních prací opět přibývá lidí bez práce. K takovéto situaci docházelo pravidelně každý rok.

Graf 4: Míra nezaměstnanosti v ČR (v %, sezónně očištěno) v letech 2005–2010

Zdroj: ČNB. *Zpráva o inflaci – IV/2010 (III.4 – Trh práce)* [online]. cit. 2011-2-2.⁸⁷

Jak uvádí graf, vysoké hodnoty z roku 2009 a 2010 se v ČR neobjevily poprvé. Již v lednu 2005 dosahovala nezaměstnanost v ČR 9,8 %⁸⁸. V nadcházejících letech nebyla tato hodnota překročena. Období let 2007–2010 začínala ČR k 31. lednu 2007 s hodnotou registrované míry nezaměstnanosti 7,9 %, ukončila ho k 31. prosinci 2010 na hodnotě 9,6 %⁸⁹, tedy výše nezaměstnanosti se nezadržitelně blížila ke stavu z ledna 2005.

⁸⁷ Dostupné z:

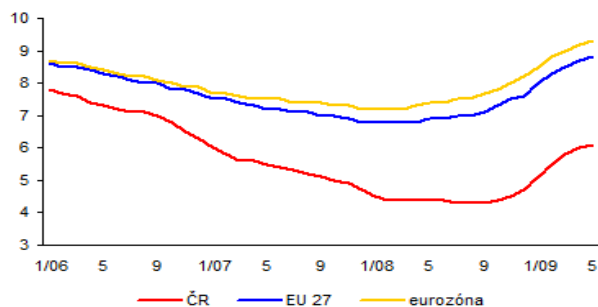
http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2010/2010_IV/zoi_2010_IV_grafy.html.

⁸⁸ MPSV. *Statistiky nezaměstnanosti, vývoj od července 2004* [online]. cit. 2011-3-30. Dostupné z:

http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/vyvoj_od_072004/?_piref37_240420_37_240419_240419.statse=2000000000011&_piref37_240420_37_240419_240419.stat=2000000000017&_piref37_240420_37_240419_240419.send=send&_piref37_240420_37_240419_240419.stat=2000000000018&_piref37_240420_37_240419_240419.obdobi=B&_piref37_240420_37_240419_240419.uzemi=1000&ok=Vybrat.

⁸⁹ Tamtéž.

Graf 5: Míra nezaměstnanosti v ČR, eurozóně a EU 27 (v %, sezónně očištěno) v letech 2006–2009

Zdroj: Zdroj: ČNB. *Zpráva o inflaci – IV/2010 (III.4 – Trh práce)* [online]. cit. 2011-2-2.⁹⁰

Přestože od konce roku 2008 a v průběhu celého dalšího roku obecná míra nezaměstnanosti v České republice⁹¹ nezadržitelně stoupala, stále se jednalo o takové hodnoty, které byly hluboko pod úrovní nezaměstnanosti v eurozóně⁹² a v Evropské unii⁹³. K vývoji nezaměstnanosti v letech 2007–2010 přispěl nepříznivý hospodářský vývoj, zejména v roce 2009, který znamenal výrazný pokles výroby a exportu, na němž byla řada podniků existenčně závislá. S tím souvisel nárůst nezaměstnaných v důsledku hromadného propouštění a poklesu nabídky práce.

⁹⁰ Dostupné z:

http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2010/2010_IV/zoi_2010_IV_grafy.html.

⁹¹ Průměrná nezaměstnanost v jednotlivých letech: 2006 – 7,1, 2007 – 5,3, 2008 – 4,4, květen 2009 – 5,7.

⁹² Průměrná nezaměstnanost v jednotlivých letech: 2006 – 8,3, 2007 – 7,5, 2008 – 7,5, květen 2009 – 9,0.

⁹³ Průměrná nezaměstnanost v jednotlivých letech: 2006 – 8,2, 2007 – 7,2, 2008 – 7,0, květen 2009 – 8,5.

3 Charakteristika hospodářské situace Slovenské republiky v letech 2007–2010

Samostatná Slovenská republika se v minulosti setkala s lepšími i horšími roky hospodářského vývoje. V letech 2008 a 2009 se země musela vyrovnávat s probíhající finanční krizí, která dorazila z USA, zasáhla slovenský domácí trh a způsobila výrazné výkyvy v růstu reálného HDP, nezaměstnanosti aj. Ke konci roku 2008 SR úspěšně zakončila proces integrace do hospodářské a měnové unie. 8. července 2008 se vyjádřila Rada EU, že SR splnila všechna kritéria udržitelným způsobem a doporučila jí pro přijetí jednotné evropské měny od počátku roku 2009.⁹⁴ V tom roce SR skutečně přijala euro, ale musela se vyrovnávat nejen s novou měnou, ale také s nepříznivou hospodářskou situací, která adaptaci na euro nikterak neulehčila.

Přehledné makroekonomické statistiky uvádí EUROSTAT, který získává údaje prostřednictvím Štatistického úradu Slovenskej republiky (dále jen ŠÚ SR).

3.1 Plnění konvergenčních kritérií v letech 2007–2010

1. května 2004 přistoupila SR do EU s cílem od 1. ledna 2009 se stát členem EMU a přijmout euro. Před vstupem do EMU má každá členská země EU povinnost předložit Evropské komisi Konvergenční program, v němž uvádí, v jakém stavu se nachází domácí ekonomika, v jaké fázi je plnění kritérií, jaké kroky země podniká k jejich plnění a udržení apod. Za SR předkládalo tuto zprávu v letech 2004–2008 Ministerstvo financí Slovenskej republiky (dále jen MF SR).

První roky snahy o plnění kritérií nevypadaly pro SR příliš pozitivně a pokud se jejich splnění přece jen podařilo, nejednalo se o udržitelný způsob, který byl požadován. Zodpovědná fiskální politika nakonec změnila nepříznivý stav a všechna čtyři kritéria se podařilo splnit ke konci roku 2008. Slovenská republika tak stihla přijmout euro v původním plánovaném termínu a od počátku roku 2009 nahradilo euro na pozici oficiální měny slovenskou korunu. Členstvím v EMU skončila pro SR stará povinnost předkládat každý rok Konvergenční program, ale nastala nová,. Každá země eurozóny musí

⁹⁴ MF SR. *Program stability Slovenska na roky 2008 až 2012* [online]. cit. 2010-12-8. s. 3. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/pdf/20_scps/2008-09/01_programme/sk_2009-04-30_sp_sk.pdf.

každoročně předložit Evropské komisi Program stability, v němž informuje o stavu inflace, deficitu, trhu práce apod. Jedná se tedy v podstatě o Konvergenční program členských států EMU. Od roku 2009 tedy MF SR předkládalo Program stability. Kroky ke splnění a udržení jednotlivých kritérií byly náročně, což dokazují následující podkapitoly.

3.1.1 Kritérium cenové stability

Kritérium cenové stability je jedním ze čtyř kritérií, které musí země splnit, než se stane členem EMU. SR se chtěla stát členem v roce 2009, a tak bylo nutné striktně dodržet kritérium a nepřekročit referenční hodnotu⁹⁵.

Tabulka 9: Roční průměrná míra inflace (v %) v SR v letech 2007–2010 podle harmonizovaného indexu spotřebitelských cen

Rok	2007	2008	2009	8/2010
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	1,3	2,6	0,0	0,4
Referenční hodnota kritéria	2,8	4,1	1,5	1,9
Slovenská republika	1,9	3,9	0,9	0,3 ⁹⁶

Zdroj: EUROSTAT. *Annual average rate of change in Harmonized Indices of Consumer Prices (HICPs)* [online]. cit. 2011-1-2.⁹⁷

SR se stala členem EU v roce 2004, ve kterém vykazovala poměrně vysokou hodnotu inflace 7,5%⁹⁸, čímž neplnila kritérium cenové stability. V následujících dvou letech hodnota poklesla na 2,8 % v roce 2005 a 4,3 % v roce 2006, což souviselo se zodpovědnou makroekonomickou politikou SR.

⁹⁵ Viz v práci s. 20.

⁹⁶ Na konci roku 2010 dosáhla SR hodnoty 0,7, zdroj EUROSTAT.

⁹⁷ Dostupné z:
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tsieb060&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>.

⁹⁸ EUROSTAT. *Annual average rate of change in Harmonized Indices of Consumer Prices (HICPs)* [online]. cit. 2011-1-2. Dostupné z:
<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tsieb060&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>.

V roce **2007** dosáhla SR hodnoty roční průměrné míry inflace zjišťované podle HICP 1,9 %, čímž udržela dostatečný odstup od referenční hodnoty kritéria, která činila 2,8 % a kritérium cenové stability splnila. Dosažení této nízké a udržitelné hodnoty inflace souviselo s příznivou ekonomickou situací, během které rostla slovenská ekonomika rychlým tempem, neboť nebyla ohrožována nepříznivými vlivy, ani nebyla zatížena výraznými změnami. Od počátku roku začalo na Slovensku platit snížení sazby DPH ve zdravotnictví z 19 % na 10 %. Zároveň došlo k poklesu růstu regulovaných cen, které v předchozím roce rostly kvůli zvyšování cen ropy. Od září rostly ceny potravin v souvislosti se slabší globální úrodou.⁹⁹

V roce **2008** dosáhla SR hodnoty inflace 3,9 %, nepřekročila referenční hodnotu a kritérium splnila, i když ne s takovým přehledem jako v předešlém roce. Na zvýšenou míru inflace měl vliv nepříznivý vývoj na finančních trzích, který zvedl zároveň průměrnou míru inflace v celé EU na 3,7 %. V průběhu roku rostly ceny potravin a ropy.¹⁰⁰ Od 1. ledna 2008 došlo ke zvýšení průměrné sazby spotřební daně z cigaret o 26 %¹⁰¹, což byl další krok SR k harmonizaci s EU. V souvislosti se zvýšením daně se objevila situace z minulých let, kdy se po zvýšení projevilo výrazné předzásobení a do oběhu se v průběhu roku ještě stále dostávaly cigarety z minulého roku s nižší daňovou sazbou. Tento stav negativně působil na HDP. Od července byla zavedena energetická spotřební daň na elektřinu, uhlí a zemní plyn.¹⁰² Kritérium cenové stability bylo v letech 2007 a 2008 splněno, což umožnilo přijetí eura v roce 2009.

Přestože se od roku **2009** SR stala členem eurozóny, nadále bylo jejím hlavním cílem měnové politiky udržení cenové stability a kritérium plnila. Stejně jako klesla hodnota průměrné míry inflace v EU na 1,0 %¹⁰³, klesla i hodnota v SR na 0,9 %. Klesaly

⁹⁹ MF SR. Konvergenční program Slovenska na roky 2007 až 2010 [online]. cit. 2011-1-2. s. 18 - 19. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication10437_sk.pdf.

¹⁰⁰ MF SR. *Program stability Slovenska na roky 2008 až 2012* [online]. cit. 2010-12-8. s. 16. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/pdf/20_scps/2008-09/01_programme/sk_2009-04-30_sp_sk.pdf.

¹⁰¹ Tamtéž, s. 18.

¹⁰² MF SR. Konvergenční program Slovenska na roky 2007 až 2010 [online]. cit. 2011-1-2. s. 19. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication10437_sk.pdf.

¹⁰³ EUROSTAT. *Annual average rate of change in Harmonized Indices of Consumer Prices (HICPs)* [online]. cit. 2011-1-2. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tsieb060&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>.

i ceny ropy a potravin.¹⁰⁴ V souvislosti se špatným vývojem finančních trhů nenastalo na Slovensku zdražení cen, které bylo s přijetím eura očekávané. Od 1. února 2009 došlo stejně jako v předcházejícím roce ke zvýšení spotřební daně z cigaret a opět se objevilo výrazné předzásobení ze strany prodejců.

Na konci sledovaného období čtyř let, v roce **2010**, dosáhla hodnota inflace nízké úrovně 0,7 % a SR kritérium splnila. Od ledna se zvýšila spotřební daň na elektřinu, uhlí a zemní plyn a také spotřební daň z líhu.¹⁰⁵ K výraznějšímu zdražování došlo až v posledním čtvrtletí, kdy stouply ceny potravin. Na konci roku došlo k ukončení duálního zobrazování cen.

V období let 2007–2010 se podařilo Slovenské republice vyhovět kritériu cenové stability v každém roce. Dosažení míry inflace pod referenční hodnotou kritéria a udržení stability svědčí o skutečné ukázněnosti měnové politiky.

3.1.2 Kritérium dlouhodobých úrokových sazeb

Pro splnění kritéria je nutné dodržení odstupe od průměru 3 zemí EU s nejnižší inflací maximálně o 2 procentní body.

Tabulka 10: Dlouhodobé úrokové sazby (v %) v SR v letech 2007–2010

Rok	2007	2008	2009	8/2010
Průměr 3 zemí EU s nejnižší inflací	4,4	4,2	3,9	4,0
Referenční hodnota kritéria	6,4	6,2	5,9	6,0
Slovenská republika	4,5	4,7	4,7	4,5 ¹⁰⁶

Zdroj: Obecná databáze Eurostatu (česká verze). *EMU konvergenční kritéria* [online]. cit. 2011-2-6.¹⁰⁷

¹⁰⁴ MF SR. *Program stability Slovenskej republiky 2009 až 2012* [online]. cit. 2011-1-5. s. 14. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/pdf/20_scps/2009-10/01_programme/sk_2010-01-29_sp_sk.pdf.

¹⁰⁵ *Zbierka zákonov č. 609/2007* [online]. cit. 2011-2-10. s. 4415, 4424. Dostupné z: <http://www.zbierka.sk/Default.aspx?sid=15&PredpisID=207892&FileName=zz07-00609-0207892&Rocnik=2007&AspxAutoDetectCookieSupport=1>.

¹⁰⁶ Na konci roku dosáhla SR hodnoty 3,9.

¹⁰⁷ Dostupné z: <http://apl.czso.cz/ode/tab/tec00097.htm>.

S plněním kritéria neměla SR výrazné problémy. V roce 2007 dosáhla téměř průměru 3 zemí s nejnižšími dlouhodobými sazbami v EU, což byl velice příznivý stav. Přestože se zejména ke konci roku 2008 a v průběhu roku 2009 musela SR vyrovnávat se sníženým zájmem zahraničních investorů, hodnoty úrokových sazeb to příliš nevychýlilo. Od druhé poloviny roku 2009 došlo k poklesu průměrné míry vládních dluhopisů. Ve všech čtyřech letech držela SR odstup od referenční hodnoty a kritérium plnila.

3.1.3 Kritérium udržitelnosti veřejných financí

Ze všech čtyř maastrichtských kritérií bývá udržitelnost veřejných financí pro většinu zemí nejobtížnější, protože země musí udržet deficit vládních institucí a vládního dluhu pod pevně stanovené referenční hodnoty¹⁰⁸ ve stejném roce, pokud chce kritérium splnit. Slovenská republika se s touto překážkou hodlala vyrovnat do konce roku 2008, aby nic nebránilo přijetí eura.

a, Kritérium vládního deficitu

V roce 2004 byla SR zahrnuta do procedury při nadměrném schodku s požadovaným ukončením účasti v roce 2007. V průběhu tohoto období SR zůstala v proceduře, přestože v letech 2004 a 2005 referenční hodnotu 3 % HDP nepřekročila. V roce 2006 ovšem hodnota deficitu SR narostla, a přestože referenční hodnotu nepřekročila, Evropská komise neshledala nápravu jako dostatečnou a zemi ponechala v proceduře.¹⁰⁹ Na následující období měla SR dva hlavní cíle: snížit hodnotu deficitu sektoru vládních institucí udržitelným způsobem pod 3 % a snížit cyklicky upravený deficit veřejné správy očištěný o jednorázové efekty do roku 2010 na úroveň 0,8 % a tím dodržet rozpětí 0,5 % - 1 % HDP, které stanovila Evropská komise pro Slovensko v rámci Paktu stability a růstu.¹¹⁰

¹⁰⁸ Viz v práci s. 21.

¹⁰⁹ NBS. *Analýza konvergenie Slovenskej ekonomiky, PP2/2009* [online]. cit. 2010-12-10. s. 5. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/PP2-2009_Analyza_konvergenie_2009_final.pdf.

¹¹⁰ MF SR. *Konvergenčný program Slovenska na roky 2007 až 2010* [online]. cit. 2011-1-2. s. 4. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication10437_sk.pdf.

Tabulka 11: Deficit (saldo) sektoru vládních institucí (v % HDP) v SR v letech 2007–2010

Rok	2007	2008	2009	2010
Referenční hodnota kritéria	-3,0	-3,0	-3,0	-3,0
Slovenská republika	-1,8	-2,1	-7,0	-5,5 ¹¹¹

Zdroj: Obecná databáze Eurostatu (česká verze). *Deficit a přebytek sektoru vládních institucí* [online]. cit. 2011-1-3.¹¹²

V roce **2007** dosáhl deficit vládních institucí hodnoty 1,8 % HDP, což znamenalo splnění referenční hodnoty. SR tuto část kritéria udržitelnosti veřejných financí splnila. Dosáhla nízké hodnoty salda, přestože v průběhu roku byla do deficitu zahrnuta i důchodová reforma. Nízký deficit vládního sektoru vycházel hlavně z rychlého ekonomického růstu země a vysokého přílivu zahraničních investic.

V červnu **2008** bylo kritérium splněno a oficiálně tak byla ukončena účast SR v proceduře. Zároveň byl podán návrh na přijetí eura v plánovaném termínu, přestože země účastí v proceduře kritérium formálně neplnila. Evropská komise považovala snížení deficitu na udržitelné úrovni a nepředpokládala další negativní vývoj. Neočekávala ovšem tak nepříznivý hospodářský vývoj, jaký zasáhl o rok později celou EU.

Ve výhledu na rok **2009** předpokládalo MF SR hodnotu deficitu na úrovni 1,7 % HDP.¹¹³ Tento odhad byl výrazně překročen, když reálná hodnota deficitu dosáhla 7 % . SR kritérium nesplnila. Takto vysoké procento podílu na HDP svědčilo o neschopnosti udržení hodnoty deficitu na stabilní úrovni a SR byla znovu zapojena do procedury při nadměrném schodku, tentokrát již jako člen eurozóny. Plánované ukončení účasti v proceduře bylo stanoveno na rok 2013.

¹¹¹ Předpokládaná hodnota pro rok 2010. Zdroj: MF SR.

¹¹² Dostupné z: <http://apl.czso.cz/ode/tab/teina200.htm>.

¹¹³ NBS. *Analýza konvergenie Slovenskej ekonomiky, júl 2008* [online]. cit. 2010-12-27. s. 8. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/08_kol4.pdf.

b, Kritérium vládního dluhu

V roce 2000 dosáhl vládní dluh v porovnání s nadcházejícími léty extrémně vysoké hodnoty 50,4 % HDP. Do roku 2006 klesl na úroveň 30,4 %.¹¹⁴

Tabulka 12: Vládní dluh (v % HDP) v SR v letech 2007–2010

Rok	2007	2008	2009	2010
Referenční hodnota kritéria	60,0	60,0	60,0	60,0
Slovenská republika	29,6	27,8	35,4	40,8 ¹¹⁵

Zdroj: EUROSTAT. *General government gross debt* [online]. cit. 2011-1-6.¹¹⁶

V roce **2007** dosáhl vládní dluh dokonce nižší hodnoty než 30 % HDP a SR splnila tuto část kritéria veřejných financí s velkou rezervou. Vládní dluh se snížil zejména díky rychlému ekonomickému růstu a příznivému kurzu slovenské koruny.

Roku **2008** bylo kritérium opět splněno, dokonce se podařilo hodnotu dluhu ještě snížit vzhledem k dobrým podmínkám na počátku roku, a také díky efektivnímu a zodpovědnému řízení dluhu a státních finančních aktiv ze strany vlády. Největší podíl na hodnotě dluhu měl státní dluh. Došlo také ke zvýšení dluhu Fondu národního majetku a k zadlužení vyšších územních celků. Naopak obce svůj podíl na dluhu snížily.¹¹⁷

Ani v následujícím roce **2009** nebyla referenční hodnota překročena a kritérium bylo splněno. Do této hodnoty se promítl nepříznivý vývoj hospodářství, který ovšem ke konci roku začal ustupovat.

V roce **2010** se očekávalo opětovné zvýšení hodnoty dluhu, ovšem bez překročení referenční hodnoty kritéria.

¹¹⁴ EUROSTAT. *General government gross debt* [online]. cit. 2011-1-6. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=teina220&tableSelection=2>.

¹¹⁵ Předpokládaná hodnota pro rok 2010. Zdroj: MF SR.

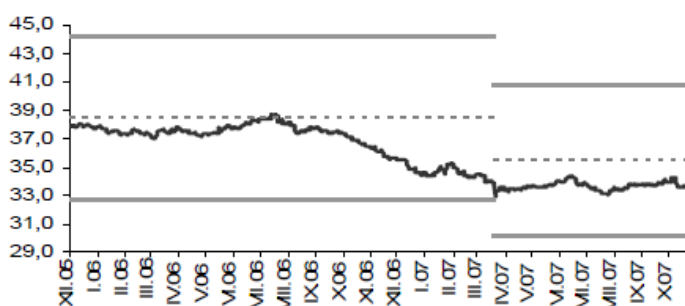
¹¹⁶ Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=teina220&tableSelection=2>.

¹¹⁷ MF SR. *Program stability Slovenska na roky 2008 až 2012* [online]. cit. 2010-12-8. s. 29. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/pdf/20_scps/2008-09/01_programme/sk_2009-04-30_sp_sk.pdf.

3.1.4 Kritérium stability měnového kurzu

Kontrola dodržování kritéria se provádí od vstupu země do ERM II¹¹⁸. V případě Slovenské republiky se tak stalo 28. listopadu 2005.¹¹⁹ Centrální parita kurzu SKK/EUR byla stanovena na úroveň 38,455¹²⁰, což znamenalo nutnost udržet kurz ve flukтуаčním rozpětí $\pm 15\%$, tedy dosáhnout hodnoty v rozmezí 32,6868 - 44,2236. Členstvím v ERM II se SR zavázala k vytvoření podmínek pro udržení stabilní ekonomiky. Jednou z klíčových podmínek bylo dosáhnout růstu mezd v souladu s produktivitou práce. Růst produktivity práce pokračoval až do roku 2007 v nastoleném trendu z minulých let a převyšoval růst reálných mezd. Ovšem rozdíly již nebyly tak markantní jako v minulosti.

Graf 6: Vývoj měnového kurzu SKK/EUR v ERM II v letech 2006–2007

Zdroj: MF SR. *Konvergenčný program Slovenska na roky 2007 až 2010* [online]. cit. 2011-1-2.¹²¹

Pozn.: Přerušovaná čára naznačuje nastavenou centrální paritu SKK/EUR. Plná čára označuje flukтуаční rozpětí $\pm 15\%$.

Od stanovení centrální parity v roce 2005 prošla slovenská ekonomika příznivým obdobím a rychlým hospodářským růstem, což způsobilo, že nastavená centrální parita již nebyla aktuální. Na počátku roku 2007 se slovenská měna výrazně přibližovala k hranici nastaveného rozpětí a pokud by nebylo přijato vhodné opatření, zřejmě by ji překročila, čímž by nesplnila kritérium. SR tedy požádala členy výboru ERM II o revalvacii koruny.

¹¹⁸ Viz v práci s. 22.

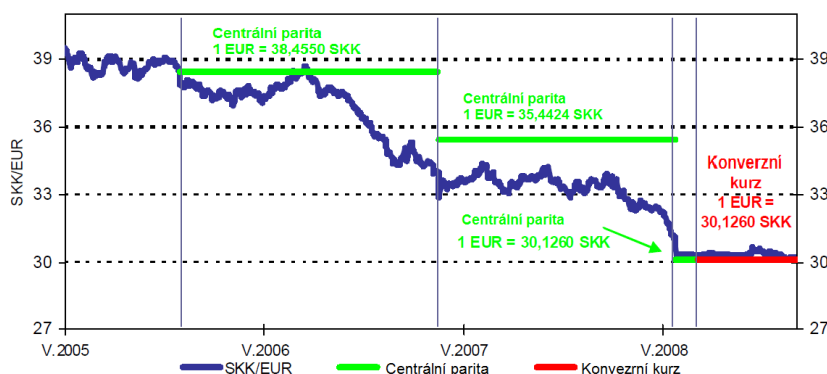
¹¹⁹ MF SR. *Konvergenčný program Slovenska na roky 2007 až 2010* [online]. cit. 2011-1-2. s. 7. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication10437_sk.pdf.

¹²⁰ Tamtéž, s. 6.

¹²¹ Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication10437_sk.pdf.

Členové s návrhem souhlasili a od 17. března 2007 byla nastavená nová centrální parita slovenské koruny k euru na hodnotu 35,4424.¹²² Flukтуаční rozpětí tak dosahovalo hodnot 30,1260 – 40,7588 SKK/EUR. Od této změny se kurz slovenské koruny nadále pohyboval v apreciační části rozpětí, již ne ovšem s takovým rizikem překročení omezovací hodnoty.

Graf 7: Vývoj měnového kurzu SKK/EUR v ERM II v letech 2005–2008

Zdroj: NBS. *Analýza konvergenie Slovenskej ekonomiky, PP2/2009* [online]. cit. 2010-12-10.¹²³

Flukтуаční rozpětí nepřekročil kurz SKK/EUR ani v průběhu roku 2008, čímž byla splněna minimální dvouletá účast země v ERM II bez překročení rozmezí $\pm 15\%$. Konvergenční kritérium stability měnového kurzu SR tedy splnila a na počátku roku 2009 mohla přijmout euro, s nastaveným konverzním kurzem 30,1260 SKK/EUR. S nepříznivým hospodářským vývojem na světových, ale také domácích trzích se musela vyrovnávat již s jednotnou evropskou měnou.

3.2 Hrubý domácí produkt v letech 2007–2010

Ve Slovenské republice byla v minulosti struktura HDP ovlivňována historickými změnami, se kterými se musela země srovnat. Po osvobození od komunismu a rozdělení Československa si muselo Slovensko vybudovat nové zázemí a začít vyrábět. Začala výstavba továren, ke které byly nutné vysoké investice. V roce 1996 dosáhl růst investic

¹²² MF SR. *Konvergenčný program Slovenska na roky 2007 až 2010* [online]. cit. 2011-1-2. s. 6. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication10437_sk.pdf.

¹²³ Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/PP2-2009_Analyza_konvergenie_2009_final.pdf.

30,1 %¹²⁴. V témže roce naopak vývoz vykazoval záporné hodnoty. Tato situace se změnila o pár let později, kdy poklesly investice a dostatek vyrobeného zboží mohl být vyvážen ze země. V roce 1999 činil růst čistého vývozu 10,8 %¹²⁵. Se zvyšujícím se exportem se začaly pomalu zvyšovat mzdy a s tím související spotřeba domácností, která s každým dalším rokem rostla. Až v roce 2009 tento trend skončil s projevy krize finančních trhů, kdy se mnoho domácností potýkalo s výraznými problémy. Spotřeba domácností vzrostla v uvedeném roce pouze o 0,3%¹²⁶.

Tabulka 13: Míra růstu reálného HDP (v %) v SR, EU a eurozóně v letech 2007–2010

Rok	2007	2008	2009	2010 ¹²⁷
EU	3,0	0,5	-4,2	1,8
Eurozóna	2,8	0,4	-4,1	1,7
SR	10,5	5,8	-4,8	4,1

Zdroj: EUROSTAT. *Real GDP growth rate* [online]. cit. 2011-2-27.¹²⁸

Pozn.: Roční míra růstu objemu HDP uvádí procentní změnu oproti předchozímu roku. Růst objemu je počítán v cenách předchozího roku.

V roce **2007** prožívala SR velmi příznivou ekonomickou situaci, díky níž vykazovala vysoké tempo růstu. Hodnota reálného HDP rostla o poznání rychleji než v EU a eurozóně. Do země proudily zahraniční investice a rostly i mzdy, které způsobovaly vysoké tempo růstu spotřeby domácností, které činilo 6,8 %. Čistý vývoz vykazoval růst 5,1 %.

Rok **2008** již nebyl pro růst HDP tak příznivým, což zapříčinila hospodářská krize. Výraznější růst oproti předchozímu roku zaznamenala za rok 2008 pouze spotřeba vlády, která činila 6,1%. Čistý export dosáhl růstu 0 %. S ohledem na to, že se negativní

¹²⁴ MF SR. *Makroekonomické indikátory* [online]. cit. 2011-3-3. Dostupné z: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=105>.

¹²⁵ Tamtéž.

¹²⁶ MF SR. *Makroekonomické indikátory* [online]. cit. 2011-3-3. Dostupné z: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=105>.

¹²⁷ Předpokládané hodnoty HDP pro rok 2010. Zdroj: EUROSTAT.

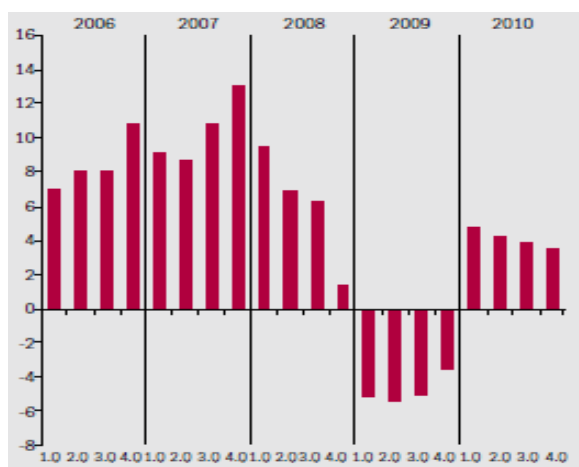
¹²⁸ Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsieb020>.

ekonomický vývoj naplno projevil až ke konci roku, lidé nestačili příliš zaznamenat hrozící nebezpečí a možné osobní finanční problémy a nadále rostla spotřeba v poměrně vysokém tempu 6,2 %.

V roce **2009** přinesl dopady špatné hospodářské situace. Reálné HDP zaznamenalo pokles 4,8 %, se stejně špatnou situací se musela vyrovnávat eurozóna a EU. Nejvýrazněji ze všech složek se promítl aktuální stav do investic, které poklesly o 19,9 %. Mnohé domácí a zahraniční podniky potýkaly s existenční krizí a myšlenka investic nepřicházela v úvahu. Často docházelo k zastavení výroby podniku. Výrazně poklesl dovoz a vývoz výrobků (-18,6 % a -15,9 %).

Rok **2010** přinesl mírné oživení finančních trhů a zlepšení situace. Předpokládaná míra růstu reálného HDP na Slovensku byla 4,1 %. Spolu s tímto vývojem se měla zlepšovat investiční oblast a čistý export. U spotřeby domácností se očekával pokles.¹²⁹

Graf 8: Míra růstu reálného HDP v SR v letech 2006–2010 podle jednotlivých čtvrtletí

Zdroj: NBS. *Mesačný bulletin NBS, Február 2011* [online]. cit. 2011-3-3.¹³⁰

¹²⁹ MF SR. *Makroekonomické indikátory* [online]. cit. 2011-3-3. Dostupné z: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=105>.

¹³⁰ Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_MesacnyBulletin/2011/mb0211.pdf.

Tabulka 14: HDP na obyvatele v paritě kupní síly (PPS) v SR, EU a eurozóně v letech 2007–2009

Rok	2007	2008	2009
EU	100	100	100
Eurozóna	109	109	109
SR	68	72	73

Zdroj: EUROSTAT. *GDP per capita in PPS* [online]. cit. 2011-3-2.¹³¹

Pozn.: Uvedené hodnoty HDP na obyvatele jsou v relaci k průměru EU27, která se rovná 100.

Údaje jsou uvedeny ve standardu kupní síly, tedy společné měně, čímž jsou smazány rozdíly v cenových hladinách a je možné srovnání mezi jednotlivými zeměmi.

V ani jednom roce se nepodařilo Slovensku překročit průměrné HDP v EU. V roce 2007 byl stav takový, že hodnota HDP na obyvatele na Slovensku dosahovala 68 %, v roce 2008 72 % a v roce 2009 73 % hodnoty HDP na obyvatele EU.

3.3 Nezaměstnanost v letech 2007–2010

Míra nezaměstnanosti je jedním z ekonomických ukazatelů, o který se zajímají i zcela obyčejní lidé. O míře nezaměstnanosti SR uvádí průběžné informace již od roku 1998 EUROSTAT, kterému pravidelně dodává informace ŠÚ SR. Údaje o dosažené míře nezaměstnanosti uvádí ŠÚ SR a Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky (dále jen MPSVR SR) pomocí metodiky¹³² výběrového zjišťování pracovních sil (dále jen VZPS), která plně koresponduje s metodikou ILO, pomocí které uvádí EUROSTAT údaje o obecné míře nezaměstnanosti. Nejvyšší hodnoty nezaměstnanosti od roku 1998 dosáhla SR v roce 2001, kdy dosáhla 19,3 %. V následujících čtyřech letech se situace příliš neměnila. Výrazný zvrat nastal v roce 2006, kdy se obecná míra nezaměstnanosti snížila na 13,4 %.¹³³

¹³¹ Dostupné z:

<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsieb010>.

¹³² Podle metodiky VZPS je za nezaměstnaného považován ten, kdo je starší 15 let, v referenčním týdnu neměl žádnou práci, v posledních 4 týdnech si aktivně hledal práci a může do práce nastoupit do 2 týdnů.

¹³³ Obecná databáze Eurostatu (česká verze). *Míra nezaměstnanosti* [online]. cit. 2011-2-3. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/ode/tab/tsiem110.htm>.

Tabulka 15: Obecná míra nezaměstnanosti (v %) v SR v letech 2007–2010

Rok	2007	2008	2009	2010
SR	11,1	9,5	12,0	14,5

Zdroj: Obecná databáze Eurostatu (česká verze). *Míra nezaměstnanosti* [online]. cit. 2011-2-3.¹³⁴

V roce **2007** pokračovala nezaměstnanost na Slovensku v nastoleném sestupném trendu z minulých let a vykazovala hodnoty 11,1 %. Tento stav byl ovlivněn příznivým obdobím hospodářského růstu, ve kterém v zemi přibývalo investic. S tím byla spojena zvýšená nabídka práce, růst zaměstnanosti a pokles nezaměstnanosti. Přestože hodnota nezaměstnanosti byla oproti jiným zemím EU poměrně vysoká, v porovnání s minulostí byla více než příznivá.

Míra nezaměstnanosti v roce **2008** ještě více klesla a dosáhla tak za období let 1998 – 2010 historického minima. Z počátku roku přetrvávala v zemi příznivá investiční situace a poměrně vysoká nabídka pracovních míst. Postupně klesal počet zaměstnanců ve veřejném sektoru a rostl počet zaměstnanců v soukromé sféře. Ke konci roku se hospodářský růst zastavil, což znamenalo nepříjemné následky v míře nezaměstnanosti na další rok.

V průběhu roku **2009** se nezaměstnanost měsíc po měsíci zvyšovala. Mnohé podniky v zemi zastavily nebo omezily výrobu. S tímto vývojem přišlo očekávané propouštění a razantní nárůst počtu nezaměstnaných. Rozsah, v jakém se špatná hospodářská situace promítla nejen do nezaměstnanosti, nikdo nepředpokládal.

Rok **2010** nepřinesl v oblasti nezaměstnanosti výrazné zlepšení. Přestože se podařilo snížit například hodnotu inflace, nebo zvýšit tempo růstu HDP oproti předchozímu roku, u nezaměstnanosti se zlepšení nekonalo. Nadále nezadržitelným tempem rostla a lidí bez práce přibývalo. Konec roku přinesl hodnotu nezaměstnanosti 14,5 %.

¹³⁴ Dostupné z: <http://apl.czso.cz/ode/tab/tciem110.htm>.

4 Komparace hospodářského vývoje České republiky a Slovenské republiky v letech 2007–2010

Od rozdělení Československa v roce 1993 se začaly ekonomiky obou zemí vyvíjet samostatně. V období zvolených čtyř let se ČR a SR setkaly se stejnými jevy. Na jedné straně v roce 2007 s rychlým hospodářským růstem a příznivou situací, na druhé straně v letech 2008 a 2009 s dopady globální hospodářské krize. V této kapitole srovnám pomocí zvolených ukazatelů, jak se vyvíjely ekonomiky těchto zemí v jednotlivých letech.

4.1 Rok 2007

Rok 2007 přinesl příznivou ekonomickou situaci a rychlý hospodářský růst ČR i SR. Jednalo se o rok, který byl vhodný k investování, růstu HDP, exportu, snížení nezaměstnanosti, ale také k plnění konvergenčních kritérií. V obou zemích rychle rostla hodnota HDP a výrazně přesahovala tempo růstu v eurozóně a EU. V porovnání ČR a SR rostlo reálné HDP rychleji na Slovensku. Do obou zemí proudily zahraniční investice. V souvislosti s příznivým vývojem hospodářské situace rostly mzdy, což se projevilo ve struktuře HDP, kde výraznou část tvořila spotřeba domácností. Příznivá globální situace podpořila u obou zemí export.

Z pohledu plnění maastrichtských kritérií se situace ČR a SR lišila. ČR se snažila dodržet stanovený inflační cíl 3 %. SR měla hlavní cíl udržet hodnotu inflace pod referenční hodnotou kritéria. Rozdílné přístupy zemí se promítly do výsledku na konci roku. ČR splnila inflační cíl, ale překročila referenční hodnotu, i když ne příliš výrazně. SR si udržela odstup od požadované hodnoty a kritérium cenové stability splnila, ČR nikoliv. Významně se lišilo v porovnání obou zemí kritérium stability měnového kurzu. SR si uvědomovala, že na splnění požadavků pro členství v EMU nemá příliš času, a tak ke konci roku 2005 vstoupila do ERM II s cílem splnit nutnou minimálně dvouletou účast v tomto mechanismu. Do roku 2007 udržela země kurz SKK/EUR ve vymezeném flukтуаčním rozpětí a dále směřovala k přijetí eura v plánovaném termínu. Situace v ČR byla rozdílná. ČNB a MF ČR do roku 2007 neshledaly zemi připravenou k členství v ERM II, a tak země nenastoupila do programu. Kritérium měnových kurzů tedy splnit nemohla. Kritériem, se kterým neměla ani jedna země problém, byly dlouhodobé úrokové sazby. Kritérium udržitelnosti veřejných financí splnila ČR i SR. Společná byla pro oba státy účast v proceduře při nadměrném deficitu vládních institucí, do které byly zařazeny v roce

2004. SR v ní měla ukončit účast v roce 2007, ovšem Evropská komise neshledala nápravu deficitu jako trvale udržitelnou, nebyla spokojena s výsledky a SR ponechala v procesu. ČR naopak neplnila doporučení a komise pro ni musela vypracovat nové doporučení. V roce 2007 ČR splnila dvě kritéria ze čtyř a nevyužila příznivé situace pro další krok k přijetí eura. SR splnila všechna kritéria a nadále se snažila o udržení tohoto stavu i v dalším roce tak, aby mohla přijmout euro v roce 2009.

Tabulka 16: Vývoj České republiky a Slovenské republiky v roce 2007

2007	Růst reálného HDP	HDP v PPS	Obecná míra nezaměstnanosti	Kr. cenové stability	Kr. dlouhodobých úrokových sazeb	Kr. udržitelnosti veřejných financí		Kr. stability měnového kurzu
						Vládní deficit	Vládní dluh	
ČR	6,1	80	5,3	3,0	4,3	-0,7	29,0	neplněno
SR	10,5	68	11,1	1,9	4,5	-1,8	29,6	plněno

4.2 Rok 2008

Hospodářská situace se v průběhu roku měnila. Přestože v prvním pololetí obě země zaznamenaly zpomalení růstu HDP a přílivu investic, nevyvolávala nastalá situace přílišné obavy. Druhé pololetí a zejména konec roku naplno ukázaly, že ČR a SR budou muset čelit negativnímu vývoji domácích ekonomik. Nepříznivá situace přinesla prudký pokles zahraničních investic a zastavení trendu rostoucích mezd. Razantní pokles zaznamenal čistý export. V obou zemích dále rostla spotřeba domácností. Řady podniků se zpomalení růstu ekonomiky zatím příliš nedotklo, a tak dále klesala nezaměstnanost, na Slovensku dokonce pod 10 %, což byl výrazný úspěch. ČR vykazovala 4,4 %.

Pro SR byl rok 2008 nesmírně důležitý. Podle plánu se mělo jednat o poslední rok, kdy byla oficiální měnou slovenská koruna. SR vynaložila veškeré úsilí na splnění kritérií. Referenční hodnota kritéria cenové stability, která oproti roku 2007 vzrostla, výrazně ulehčila oběma zemím úsilí při plnění kritérií. SR této příležitosti využila a kritérium splnila, i když pouze s nepatrným odstupem od referenční hodnoty. ČR se vyrovnávala s očekávanými proinflačními šoky, které výrazně zvýšily průměrnou míru inflace

a znemožnily splnit kritérium. Stejně jako v předchozím roce se obě země vypořádaly snadno s kritériem dlouhodobých úrokových sazeb. S menší jistotou však splnily oba státy kritérium udržitelnosti veřejných financí. ČR ukončila ke konci roku účast v proceduře při nadměrném schodku. Situace v SR byla poněkud složitější, neboť chtěla v dalším roce přijmout euro. Záleželo tak pouze na Evropské komisi, zda ukončí účast země v proceduře v termínu tak, aby SR mohla splnit svůj cíl. Nakonec v červenci skutečně došlo k ukončení účasti v proceduře a SR byla navrhována pro další rok jako nový člen EMU. Vládní deficit shledala komise na dostatečně nízké a dlouhodobě udržitelné úrovni. Kritérium veřejných financí, které ovšem nebylo skutečně formálně plněno díky účasti v proceduře, bylo uznáno jako splněné. Pro ČR znamenalo ukončení v procesu nejen splnění kritéria, ale také naznačovalo krok směrem k zodpovědné fiskální politice. V době, kdy podala Evropská komise návrh na členství SR v EMU, splňovala země již minimální dvouletou účast v ERM II bez překročení pásma $\pm 15\%$, tedy kritérium měnového kurzu. ČR se netěšila takovému příznivému stavu, protože ani v průběhu roku 2008 nevstoupila do ERM II, což vylučovalo přijetí eura v následujících dvou letech. Rok 2008 přinesl v počtu splněných kritérií shodný stav jako v předchozím roce. Zatímco SR splnila všechna kritéria, ČR výrazně překročila povolenou míru inflace a nebyla členem ERM II. Splnila tedy pouze dvě kritéria z požadovaných čtyř.

Tabulka 17: Vývoj České republiky a Slovenské republiky v roce 2008

2008	Růst reálného HDP	HDP v PPS	Obecná míra nezaměstnanosti	Kr. cenové stability	Kr. dlouhodobých úrokových sazeb	Kr. udržitelnosti veřejných financí		Kr. stability měnového kurzu
						Vládní deficit	Vládní dluh	
ČR	2,5	81	4,4	6,3	4,6	-2,7	30,0	neplněno
SR	5,8	72	9,5	3,9	4,7	-2,1	27,8	plněno

4.3 Rok 2009

Hospodářská krize nepříznivě ovlivnila ekonomiku celé EU a s jejími dopady se musely vyrovnat také ČR a SR. Slovensko se ve stejném období vyrovnávalo se změnou oficiální měny ze slovenské koruny na euro. Vývoj reálného HDP pokračoval ve stavu z konce předchozího roku, kdy docházelo ke zpomalení růstu a tempo nadále klesalo. Jednalo se o shodnou situaci u obou zemí. V roce 2008 se míra růstu reálného HDP v ČR pohybovala na 2,5 %, v roce 2009 poklesla na -4,1 %. SR vykazovala stejně negativní, dokonce ještě razantnější pokles z 5,8 % v roce 2008 na -4,8 % v roce 2009. Reálné HDP tedy pokleslo výrazněji na Slovensku. Na těchto výsledcích obou zemí měla velký podíl krize v automobilovém průmyslu, na který jsou obě země primárně orientované. Jednosměrné zaměření způsobilo, že výpadek v tomto odvětví přinesl oběma zemím velké problémy. Mnohé automobilové podniky musely omezit či zastavit výrobu. Razantní pokles zaznamenal export. Negativní vývoj průmyslu předznamenal následující vývoj zaměstnanosti. Špatný stav a existenciální problémy mnoha podniků odstartovaly propouštění a pokles nových či stávajících pracovních míst. Nezaměstnanost oproti předchozímu roku stoupla v obou zemích, SR zaznamenala ve srovnání s ČR výrazně vyšší míru nezaměstnanosti.

V roce 2009 vykazovala SR dále výsledky svého hospodaření prostřednictvím konvergenčních kritérií, přestože je již splnila a přijala euro. ČR pokračovala ve snaze splnit kritéria a přiblížit se EMU. Kritérium cenové stability hodnocené z pohledu míry inflace nebylo nepříznivým obdobím příliš ovlivněno, ČR a SR tak udržely výslednou inflaci s velkým odstupem pod referenční hodnotou a kritérium splnily. Kritérium dlouhodobých sazeb splnily rovněž obě země bez výrazných problémů. Hospodářská krize ztěžovala oběma zemím plnění kritéria udržitelnosti veřejných financí, zejména části vládního deficitu. Kritérium vládního dluhu nebylo tak náročné, neboť výchozí hodnota dluhu byla poměrně nízká, takže přestože stoupla, nehrozilo překročení referenční hodnoty 60 % HDP. Druhou část kritéria udržitelnosti veřejných financí, vládní deficit, ani jedna země nesplnila. Země nebyly schopny udržet hodnotu deficitu vládního sektoru pod referenční hodnotou 3 %. Evropská komise je shledala neschopnými udržet vládní saldo na stabilní hodnotě a znovu je zařadila do procedury při nadměrném schodku. V porovnání obou zemí byl vývoj příznivější pro ČR, která dosáhla deficitu 5,8 % HDP. SR zakončila rok se saldem vládního sektoru 7 % HDP. Ani jedna země kritérium udržitelnosti veřejných financí nesplnila. Kritérium stability měnové kurzu nelze u těchto

zemí srovnat, neboť se v tomto roce vyvíjelo zcela odlišně. Slovensko mělo prvním rokem novou oficiální měnu - euro, ČR ani v roce 2009 nevstoupila do ERM II, a tak stále nebyla stanovená centrální parita kurzu české koruny k euru. V konečném srovnání plnění kritérií ČR a SR se situace oproti minulým letem změnila. ČR splnila pouze kritéria cenové stability a dlouhodobých úrokových sazeb, kritérium udržitelnosti veřejných financí nesplnila z důvodu vysokého deficitu a kritérium stability měnových kurzů kvůli neúčasti v ERM II. SR nesplnila ze stejného důvodu jako ČR kritérium udržitelnosti veřejných financí. Zbývající dvě kritéria splnila. Kritérium měnového kurzu již nebylo hodnoceno, neboť země již přijala euro.

Tabulka 18: Vývoj České republiky a Slovenské republiky v roce 2009

2009	Růst reálného HDP	HDP v PPS	Obecná míra nezaměstnanosti	Kr. cenové stability	Kr. dlouhodobých úrokových sazeb	Kr. udržitelnosti veřejných financí		Kr. stability měnového kurzu
						Vládní deficit	Vládní dluh	
ČR	-4,1	82	6,7	0,6	4,8	-5,8	35,3	neplněno
SR	-4,8	73	12,0	0,9	4,7	-7,0	35,4	-

4.4 Rok 2010

Rok 2010 přinesl znovu obnovený hospodářský růst, který byl utlumen v předešlém roce. Hodnota HDP se opět začala zvyšovat jak v ČR tak v SR. V porovnání obou zemí z hlediska parity kupní síly, která zaznamenává HDP na jednoho obyvatele, dosáhla ČR, stejně jako v celém období 2007–2010, vyšší hodnoty než SR. Mírné zlepšení zaznamenal v obou zemích export. Spotřeba domácností oproti létům před krizí vykazovala nízké hodnoty. Nadále stoupala nezaměstnanost. Jednalo se o stav, který ČR i SR předpokládaly, neboť na podniky stále doléhaly nepříznivé výsledky z minulých let, a tak přestože nepokračovalo hromadné propouštění jako v roce 2009, nová pracovní místa nepřibývala. Míra nezaměstnanosti dosahovala v ČR hodnoty 7,4 %, stále tak byla výrazně nižší než v SR. Dokonce se jednalo o nižší nezaměstnanost, než jaká byla na Slovensku v roce 2007, kdy země procházela rychlým ekonomickým růstem.

ČR se v roce 2010 stále snažila o splnění maastrichtských kritérií. SR kritéria sice splnila již v roce 2008 a přijala euro, stále však musela EUROSTATu dodávat údaje, stejně jako ČR. Kritérium cenové stability splnily obě země. Tento příznivý stav byl způsoben absencí proinflačních šoků, s kterými by se musely ČR a SR vyrovnávat. Stejně úspěšné plnění z obou stran zaznamenalo kritérium dlouhodobých úrokových sazeb. Obě republiky v celém sledovaném období čtyř let toto kritérium vždy splnily. Stejně optimistická situace nenastala u kritéria udržitelnosti veřejných financí. ČR a SR se od roku 2009 nacházely v proceduře při nadměrném deficitu, což je zavazovalo řídit se doporučeními, která pro ně vypracovala Evropská komise. Skutečnost, že stav deficitu vládních institucí u obou zemí byl průběžně kontrolován, přinutila vlády k zodpovědným fiskálním politikám. Výsledkem bylo snížení deficitu oproti předchozímu roku. Hodnota deficitu byla nižší než v minulém roce, stále ale výrazně přesahovala požadovanou referenční hodnotu 3 % HDP. Tento stav způsobil, že přestože obě země bez větších komplikací splnily kritérium vládního dluhu, kvůli vysokému deficitu nebylo kritérium udržitelnosti veřejných financí splněno. Stav u kritéria stability měnového kurzu se od roku 2009 nezměnil. SR již přijala za vlastní měnu euro a toto kritérium měla splněno, ČR nadále nevstoupila do ERM II, což znamenalo další odklad přijetí jednotné evropské měny o minimálně dva roky. Celkově tak ČR splnila kritérium cenové stability a kritérium dlouhodobých úrokových sazeb, zbývající dvě nikoliv. Stav SR byl shodný, kromě kritéria měnového kurzu, které měla splněné z roku 2008.

Tabulka 19: Vývoj České republiky a Slovenské republiky v roce 2010

2010	Růst reálného HDP ¹³⁵	Obecná míra nezaměstnanosti	Kr. cenové stability	Kr. dlouhodobých úrokových sazeb	Kr. udržitelnosti veřejných financí		Kr. stability měnového kurzu
					Vládní deficit	Vládní dluh	
ČR	2,4	7,4	1,2	3,9	-4,7	38,5	neplněno
SR	4,1	14,5	0,7	3,9	-5,5 ¹³⁶	40,8 ¹³⁷	-

¹³⁵ Předběžné hodnoty podle EUROSTATU.

¹³⁶ Předpokládaná hodnota pro rok 2010. Zdroj: MF SR.

¹³⁷ Předpokládaná hodnota pro rok 2010. Zdroj: MF SR.

Závěr

V první kapitole práce jsem definovala makroekonomické ukazatele důležité pro zhodnocení vývoje ekonomiky a objasnila jsem konvergenční kritéria.

Ve druhé kapitole jsem se zaměřila na hospodářský vývoj České republiky v letech 2007–2010, k jehož zhodnocení jsem použila makroekonomické ukazatele HDP a nezaměstnanost. Věnovala jsem se také plnění maastrichtských konvergenčních kritérií. Došla jsem k závěru, že v ani jednom ze zvolených čtyř let nesplnila ČR všechna požadovaná kritéria, což ji znemožnilo přijmout jednotnou evropskou měnu. Důvodů pro tento stav jsem objevila několik: neukázněná fiskální politika, která vyústila v účast v proceduře při nadměrném deficitu, proinflačních šoky a neúčast země v ERM II. Za období let 2007–2010 splnila Česká republika vždy pouze kritérium dlouhodobých úrokových sazeb.

Ve třetí kapitole jsem se věnovala hospodářskému vývoji Slovenské republiky v letech 2007–2010. Situaci jsem zhodnotila pomocí shodných ukazatelů a kritérií jako v případě České republiky. V roce 2004 si Slovensko stanovilo cíl přijmout euro v roce 2009 a ten splnilo. I přes účast v proceduře při nadměrném schodku splnila SR do roku 2008 veškerá konvergenční kritéria. Klíč k tomuto úspěchu jsem shledala hlavně v zodpovědné fiskální politice a v účasti v ERM II, kde se SR nacházela od roku 2005.

V poslední kapitole jsem srovnala vývoj české a slovenské ekonomiky v každém roce prostřednictvím HDP, nezaměstnanosti a plnění konvergenčních kritérií. Mezi ČR a SR jsem našla výrazný rozdíl v plnění konvergenčních kritérií. Slovenská republika prokázala mnohem větší disciplinovanost a všechna kritéria splnila ke konci roku 2008. Česká republika nedosáhla stejně pozitivního výsledku, když v ani jednom roce zvolených čtyř let nedokázala splnit všechna kritéria. O členství v ERM II se ČR neucházela, což vyloučilo přijetí eura. Je nutné podotknout, že v letech 2009 a 2010 se v ČR začala projevovat zodpovědnější monetární a fiskální politika, což by mohlo přinést lepší výsledky do budoucnosti. Reálné HDP vykazovalo u obou zemí podobnou strukturu a tempo růstu, s mírnými rozdíly v jednotlivých letech. Podle parity kupní síly bylo HDP na jednoho obyvatele ve všech čtyřech letech vyšší v ČR než v SR. Průměrná měsíční mzda se v obou zemích výrazně lišila. Zatímco v České republice byla v roce 2009

průměrná měsíční mzda 900 eur, na Slovensku dosahovala 746 eur¹³⁸. Nezaměstnanost byla výrazně vyšší ve Slovenské republice. Musím však zdůraznit, že již rok 2007 započala SR s vyšší nezaměstnaností než ČR a procentuální odstup pokračoval v dalších letech.

U některých ukazatelů jsem nemohla srovnat výsledky z konce roku 2010, neboť je národní statistické úřady stále neuvedly. Porovnala jsem tedy výsledky z třetího čtvrtletí roku 2010.

Cíl práce, tedy srovnání obou ekonomik a nalezení společného trendu, jsem splnila. Po porovnání českého a slovenského vývoje jsem došla k závěru, že přestože byla Slovenská republika úspěšnější v plnění maastrichtských kritérií a přijala euro, obě země se vyvíjely podobným směrem a ve srovnatelném tempu. Hospodářský růst obou států zpomalila hospodářská krize, která zvýšila nezaměstnanost, snížila růst reálného HDP a export. Krize automobilového průmyslu výrazně zasáhla do stavu domácích ekonomik, protože obě republiky jsou na něj primárně orientované.

V dalších letech se dá očekávat zlepšování stavu ekonomik a pomalý návrat k příznivým hodnotám z roku 2007, kdy obě země procházely rychlým hospodářským růstem.

¹³⁸ OECD. *Tax database, Table I.7. Top marginal personal income tax rates for employee* [online]. 2011-4-1. Dostupné z: http://www.oecd.org/document/60/0,3746,en_2649_34533_1942460_1_1_1_1,00.html#pir.

Summary

The thesis on the subject of „A Comparative Analysis of Economic Development of the Czech Republic and the Slovak Republic from 2007 to 2010“ is divided into four chapters. In the first chapter, I define these macro-economic indicators: unemployment, inflation, and Gross domestic product. I pay attention to delimitation of convergent criterions as well. In the second chapter, I focus on the economic development in the years 2007–2010 by means of all indicators defined in the first chapter. I also dwell on success of discharge of convergent criterions in the Czech Republic. In the third chapter, I devote to economic development of the Slovak Republic in the years 2007–2010 using the same macro-economic indicators as in the Czech Republic and from the point of view of discharge of convergent criterions. In the fourth chapter, I compare the economic development of the Czech Republic and the Slovak Republic.

The aim of the thesis is appraisal of the way in which the Czech and Slovak economy were developing in the years 2007–2010, and whether it is possible to find out a common trend in both countries.

The main contribution of this thesis is the evaluation and clear comparison of the development of the countries and finding out the common trend for both the Czech Republic and the Slovak Republic.

Seznam pramenů a použité literatury

DĚDEK, O. *Historie evropské měnové integrace*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2008. ISBN 978-80-7400-076-8.

DYNTAROVÁ, V., POUŠEK, L. *Základy makroekonomie*. 1. vydání. Praha: ČVUT, 2008. ISBN 978-80-01-03992-2.

FLAMMANT, M. *Inflace*. 1. vydání. Praha: HZ, 1995. ISBN 80-901918-4-3.

HALÁSKOVÁ, R. *Základy ekonomie*. 1. vydání. Ostrava: Ostravská univerzita, 2008. ISBN 978-80-7368-138-8.

HOLMAN, R. *Ekonomie*. 3. aktualizované vydání. Praha: C. H. Beck, 2002. ISBN 80-7179-681-6.

JUREČKA, V. *Úvod do ekonomie*. 2. upravené vydání. Ostrava: VŠB - Technická univerzita, 2005. ISBN 80-248-0891-9.

LACINA, L. *Měnová integrace: náklady a přínosy členství v měnové unii*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2007. ISBN 978-80-7179-560-5.

MANKIW, G. N. *Zásady ekonomie*. 1. vydání. Praha: Grada Publishing, 2000. ISBN 80-7169-891-1.

SAMUELSON, P. A., NORDHAUS, W. D. *Ekonomie: 18. vydání*. 1. vydání. Praha: NS Svoboda, 2007. ISBN 978-80-205-0590-3.

ČNB. *Inflační cíl ČNB od ledna 2006* [online]. cit. 2011-1-3. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/inflacni_cil_2006.pdf.

ČNB. *Národní plán zavedení eura v České republice, část III, slovník základních pojmů* [online]. cit. 2011-2-10. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/mezinarodni_vztahy/euro/download/Narodni_plan_zavedeni_eura_3.pdf.

ČNB. *Nový inflační cíl ČNB a změny v komunikaci měnové politiky* [online]. cit. 2011-2-6. Dostupné z:

http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/inflacni_cil_cnb_2010.pdf

ČNB. *Prognóza vládního dluhu, dluhové služby a citlivostní analýzy* [online]. cit. 2011-3-30. Dostupné z:

http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2011/2011_I/boxy_a_prilohy/zoi_I_2011_box_I.html.

ČNB. *Stanovení inflačního cíle pro období 2002–2005* [online]. cit. 2011-1-7. Dostupné z: http://www.cnb.cz/miranda2/export/sites/www.cnb.cz/cs/menova_politika/strategicke_dokumenty/download/inflacni_cil_2002_05.pdf.

ČNB. *Vliv regulovaných cen a dalších administrativních opatření na inflaci v letech 2008–2009 a očekávání jejich dalšího vývoje* [online]. cit. 2011-2-5. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2009/2009_IV/Boxy_a_prilohy/zoi_IV_2009_box_II.html.

ČNB. *Zpráva o inflaci - III/2009 (II.4 – Trh práce)* [online]. cit. 2010-12-10. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2009/2009_III/zoi_2009_III_grafy.html.

ČNB. *Zpráva o inflaci – IV/2010 (Tabulka klíčových makroekonomických indikátorů)* [online]. cit. 2011-1-6. Dostupné z:

http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2010/2010_IV/index.html.

ČNB. *Zpráva o inflaci – IV/2010 (III.4 – Trh práce)* [online]. cit. 2011-2-2. Dostupné z: http://www.cnb.cz/cs/menova_politika/zpravy_o_inflaci/2010/2010_IV/zoi_2010_IV_grafy.html.

ČSÚ. *Hrubý domácí produkt (HDP)* [online]. cit. 2010-12-3. Dostupné z: http://czso.cz/csu/redakce.nsf/i/hruby_domaci_produkthdp.

ČSÚ. *Notifikace vládního deficitu a dluhu* [online]. cit. 2011-4-1. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/notifikace_vladniho_deficitu_a_dluhu_20110401.

EUROSTAT. *Annual average rate of change in Harmonized Indices of Consumer Prices (HICPs)* [online]. cit. 2011-1-2. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&language=en&pcode=tsieb060&tableSelection=1&footnotes=yes&labeling=labels&plugin=1>.

EUROSTAT. *GDP per capita in PPS* [online]. cit. 2011-3-2. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsieb010>.

EUROSTAT. *General government gross debt* [online]. cit. 2011-1-6. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=teina220&tableSelection=2>.

EUROSTAT. *Government deficit/surplus* [online]. cit. 2010-12-27. Dostupné z: http://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=gov_dd_edpt1&lang=en.

EUROSTAT. *Real GDP growth rate* [online]. cit. 2011-2-27. Dostupné z: <http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=1&language=en&pcode=tsieb020>.

MF ČR. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, 2007* [online]. cit. 2010-12-10. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2007_akt21032008_pdf.pdf.

MF ČR. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, 2008* [online]. cit. 2010-12-10. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2008_pdf.pdf.

MF ČR. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, 2009* [online]. cit. 2010-12-10. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2009_pdf.pdf.

MF ČR. *Vyhodnocení plnění maastrichtských konvergenčních kritérií a stupně ekonomické sladěnosti ČR s eurozónou, 2010* [online]. cit. 2011-1-4. Dostupné z: http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/Vyhodnoceni_Maastricht_2010_pdf.pdf.

MF ČR. *Výkladový slovníček* [online]. cit. 2011-1-8. Dostupné z: http://www.zavedenieura.cz/cps/rde/xchg/euro/xsl/vyklad_slovník.html?PG=H.

MF SR. *Konvergenčný program Slovenska na roky 2007 až 2010* [online]. cit. 2011-1-2. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/publication10437_sk.pdf.

MF SR. *Makroekonomické indikátory* [online]. cit. 2011-3-3. Dostupné z: <http://www.finance.gov.sk/Default.aspx?CatID=105>.

MF SR. *Program stability Slovenska na roky 2008 až 2012* [online]. cit. 2010-12-8. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/pdf/20_scps/2008-09/01_programme/sk_2009-04-30_sp_sk.pdf.

MF SR. *Program stability Slovenskej republiky 2009 až 2012* [online]. cit. 2011-1-5. Dostupné z: http://ec.europa.eu/economy_finance/sgp/pdf/20_scps/2009-10/01_programme/sk_2010-01-29_sp_sk.pdf.

MPSV. *Statistiky nezaměstnanosti, vývoj od července 2004* [online]. cit. 2011-3-30. Dostupné z: http://portal.mpsv.cz/sz/stat/nz/vyvoj_od_072004/?_piref37_240420_37_240419_240419.statse=20000000000011&_piref37_240420_37_240419_240419.statisk=20000000000017&_piref37_240420_37_240419_240419.send=send&_piref37_240420_37_240419_240419.stat=20000000000018&_piref37_240420_37_240419_240419.obdobi=B&_piref37_240420_37_240419_240419.uzemi=1000&ok=Vybrat.

NBS. *Analýza konvergenzie Slovenskej ekonomiky, jún 2007* [online]. cit. 2010-12-27. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/07_kol1.pdf.

NBS. *Analýza konvergenzie Slovenskej ekonomiky, júl 2008* [online]. cit. 2010-12-27. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/08_kol4.pdf.

NBS. *Analýza konvergenzie Slovenskej ekonomiky, PP2/2009* [online]. cit. 2010-12-10. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/PUBLIK/PP2-2009_Analyza_konvergenzie_2009_final.pdf.

NBS. *Mesačný bulletin NBS, Február 2011* [online]. cit. 2011-3-3. Dostupné z: http://www.nbs.sk/_img/Documents/_MesacnyBulletin/2011/mb0211.pdf.

Obecná databáze Eurostatu (česká verze). *Deficit a přebytek sektoru vládních institucí* [online]. cit. 2011-1-3. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/ode/tab/teina200.htm>.

Obecná databáze Eurostatu (česká verze). *EMU konvergenční kritéria* [online]. cit. 2011-2-6. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/ode/tab/tec00097.htm>.

Obecná databáze Eurostatu (česká verze). *Míra nezaměstnanosti* [online]. cit. 2011-2-3. Dostupné z: <http://apl.czso.cz/ode/tab/tsiem110.htm>.

OECD. *Tax database, Table I.7. Top marginal personal income tax rates for employee* [online]. 2011-4-1. Dostupné z: http://www.oecd.org/document/60/0,3746,en_2649_34533_1942460_1_1_1_1,00.html#pir

Úřední věstník Evropské unie. *Protokol o kritériích konvergence* [online]. cit. 2010-12-4. Dostupné z: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=OJ:C:2004:310:0339:0340:CS:PDF>.

Zbierka zákonov č.609/2007 [online]. cit. 2011-2-10. Dostupné z: <http://www.zbierka.sk/Default.aspx?sid=15&PredpisID=207892&FileName=zz07-00609-0207892&Rocnik=2007&AspxAutoDetectCookieSupport=1>.

Seznam zkratek

CPI – Consumer Price Index (= Index spotřebitelských cen)

ČNB – Česká národní banka

ČSÚ – Český statistický úřad

ECOFIN – Economic and Financial Affairs Council (= Rada ministrů hospodářství a financí)

EMU – Evropská měnová unie

ESA – European System of Integrated Economic Accounts

EUROSTAT – Evropský statistický úřad

GFS – Government Finance Statistic

HDP – Hrubý domácí produkt

HICP – Harmonised Index of Consumer Prices (= Harmonizovaný index spotřebitelských cen)

ILO – International Labour Organization (= Mezinárodní organizace práce)

MF ČR – Ministerstvo financí České republiky

MF SR – Ministerstvo financí Slovenskej republiky

MMF – Mezinárodní měnový fond

MPSV – Ministerstvo práce a sociálních věcí

MPSVR SR – Ministerstvo práce, sociálních věcí a rodiny Slovenskej republiky

NBS – Národná banka Slovenska

PPI – Producer Price Index (= Index cen výrobců)

PPS – Purchasing Power Standards (= Standard kupní síly)

ŠÚ SR – Štatistický úrad Slovenskej republiky

Seznam grafů

Graf 1: Vývoj deficitu vládního sektoru a vládního dluhu ČR (v % nominálního HDP) v letech 1995–2009, výhled pro roky 2010, 2011

Graf 2: Nominální měnový kurz CZK/EUR v letech 2005–2009

Graf 3: Nominální měnový kurz CZK/EUR v letech 2006–2010

Graf 4: Míra nezaměstnanosti v ČR (v %, sezónně očištěno) v letech 2005–2010

Graf 5: Míra nezaměstnanosti v ČR, eurozóně a EU 27 (v %, sezónně očištěno) v letech 2006–2009

Graf 6: Vývoj měnového kurzu SKK/EUR v ERM II v letech 2006–2007

Graf 7: Vývoj měnového kurzu SKK/EUR v ERM II v letech 2005–2008

Graf 8: Míra růstu reálného HDP v SR v letech 2006–2010 podle jednotlivých čtvrtletí

Seznam tabulek

Tabulka 1: Roční průměrná míra inflace (v %) v ČR v letech 2007–2010 podle harmonizovaného indexu spotřebitelských cen

Tabulka 2: Dlouhodobé úrokové sazby (v %) v ČR v letech 2007–2010

Tabulka 3: Deficit (saldo) sektoru vládních institucí (v % HDP) v ČR v letech 2007–2010

Tabulka 4: Vládní dluh (v % HDP) v ČR v letech 2007–2010

Tabulka 5: Míra růstu reálného HDP (v %) v ČR, EU a eurozóně v letech 2007–2010

Tabulka 6: HDP na obyvatele v paritě kupní síly (PPS) v ČR, EU a eurozóně v letech 2007–2009

Tabulka 7: Průměrná registrovaná míra nezaměstnanosti (v %) v ČR v letech 2007–2010

Tabulka 8: Obecná míra nezaměstnanosti (v %) v ČR v letech 2007–2010

Tabulka 9: Roční průměrná míra inflace (v %) v SR v letech 2007–2010 podle harmonizovaného indexu spotřebitelských cen

Tabulka 10: Dlouhodobé úrokové sazby (v %) v SR v letech 2007–2010

Tabulka 11: Deficit (saldo) sektoru vládních institucí (v % HDP) v SR v letech 2007–2010

Tabulka 12: Vládní dluh (v % HDP) v SR v letech 2007–2010

Tabulka 13: Míra růstu reálného HDP (v %) v SR, EU a eurozóně v letech 2007–2010

Tabulka 14: HDP na obyvatele v paritě kupní síly (PPS) v SR, EU a eurozóně v letech 2007–2009

Tabulka 15: Obecná míra nezaměstnanosti (v %) v SR v letech 2007–2010

Tabulka 16: Vývoj České republiky a Slovenské republiky v roce 2007

Tabulka 17: Vývoj České republiky a Slovenské republiky v roce 2008

Tabulka 18: Vývoj České republiky a Slovenské republiky v roce 2009

Tabulka 19: Vývoj České republiky a Slovenské republiky v roce 2010